

Fylogeneze a diverzita vyšších rostlin

Vyšší rostliny: vznik a hlavní znaky

Petr Bureš

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vyšší rostliny: „laickýma očima“

Co k nim patří?

„land plants“ = suchozemské rostliny

mechorosty

hřivíky
jatrovky
mechy

kaprad'orosty

plavuně

nahosemenné

krytosemenné

Jak jsou velké?

Velikostní variabilita vyšších rostlin

od mm (na hladině plovoucí *Wolffia* příbuzná okřešků)
po desítky metrů (gigantické jehličnany čel. *Taxodiaceae*).

General Sherman největší sekvojový strom (*Sequoiadendron giganteum*) roste v Sequoia National Park v Kalifornii.
v = 83,8 m, průměr kmene = 7,7 m, objem = ca 1487 m³, věk = 2300 – 2700 let.

Wolffia columbiana (Araceae)

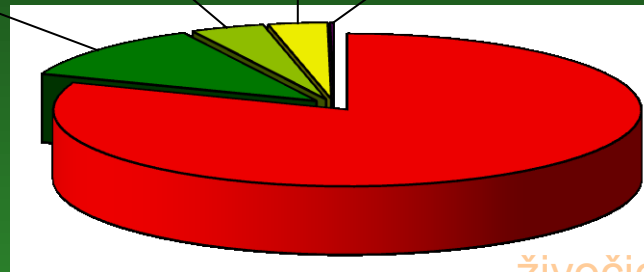

Kolik jich je ?

Druhová diverzita vyšších rostlin: po živočišných nejbohatší
- asi 290 tisíc druhů.

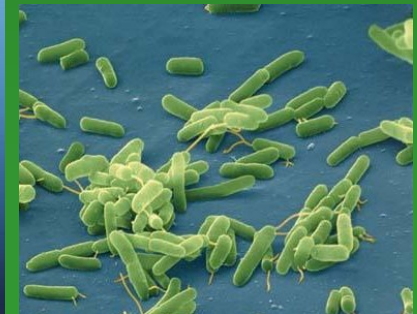
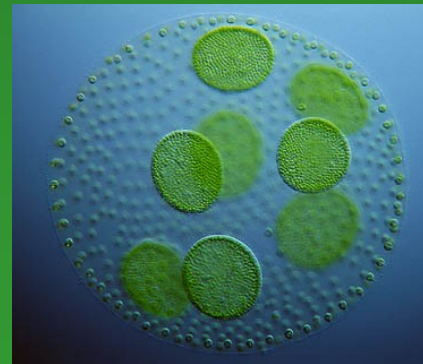
řasy, 100000   houby, 80000   Prokaryota; 5000

vyšší rostliny;
360000

živočišné,
200000

**velmi
hrubé
odhady,
omezené
úrovni
poznání !**

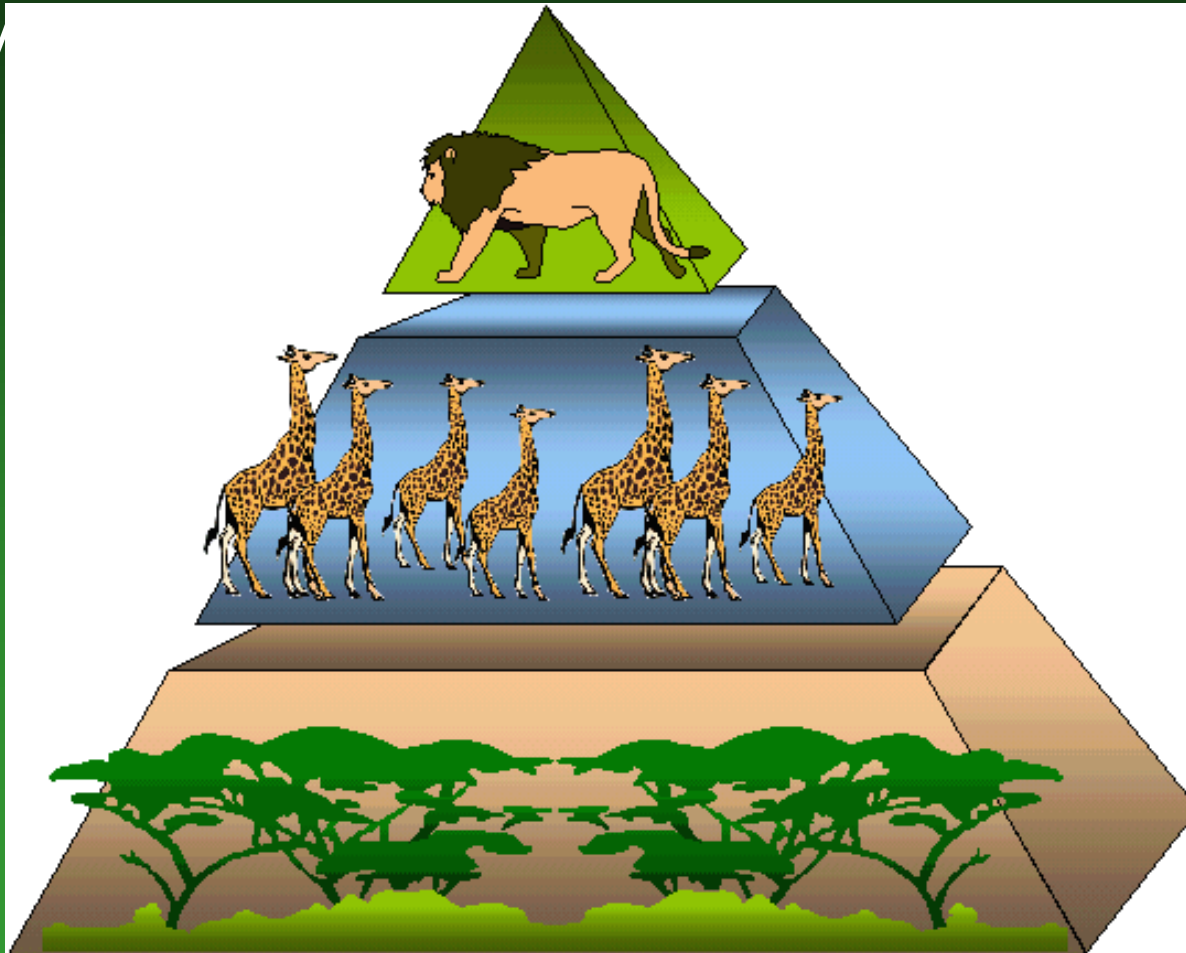
Vztah k ostatním živým organizmům

Hmotnostní podíl na biomase: oproti živočichům mnohem vyšší. Vyšší rostliny tvoří kostru většiny ekosystémů zemského povrchu.

Vztah k ostatním živým organizmům

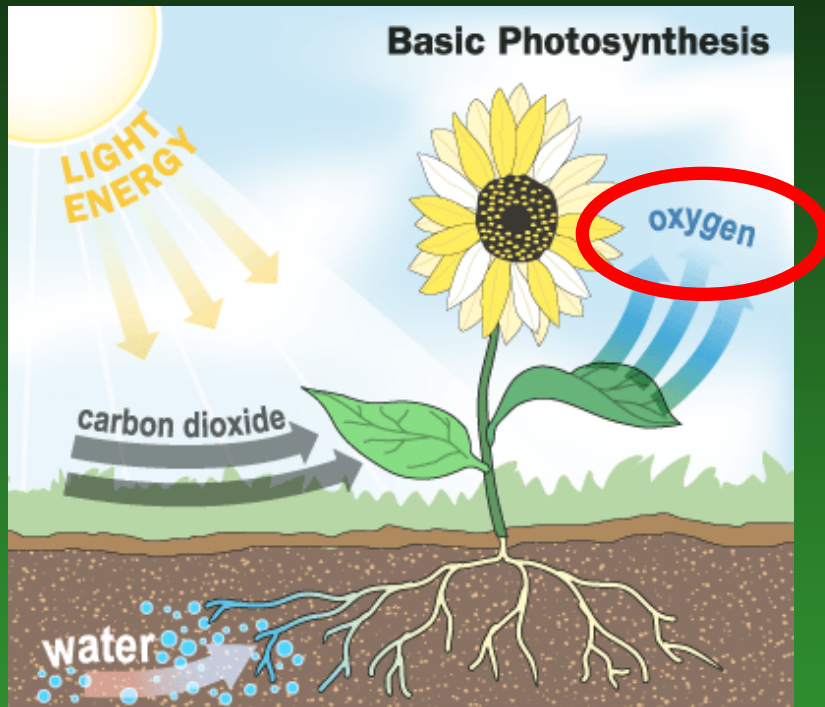
Základna potravní pyramidy. Vyšší rostliny tvoří zdroje potravy býložravců, člověka a dalších členů potravní pyramidy

Vztah k ostatním živým organizmům

Podíl vyšších rostlin na **tvorbě kyslíku** v atmosféře je zásadní.

Na druhé straně vzrůst podílu kyslíku v atmosféře, vlivem řas a sinic, byl limitujícím faktorem terestrializace a tedy i vzniku vyšších rostlin a diverzifikace terestrických živočichů, především obojživelníků, plazů, savců a hmyzu.

Význam pro člověka

Vyšší rostliny měly klíčovou roli ve vývoji lidské civilizace.

Vyšší rostliny: fylogenetické postavení

Rostliny ve stromu života

Strom života má tři imperia

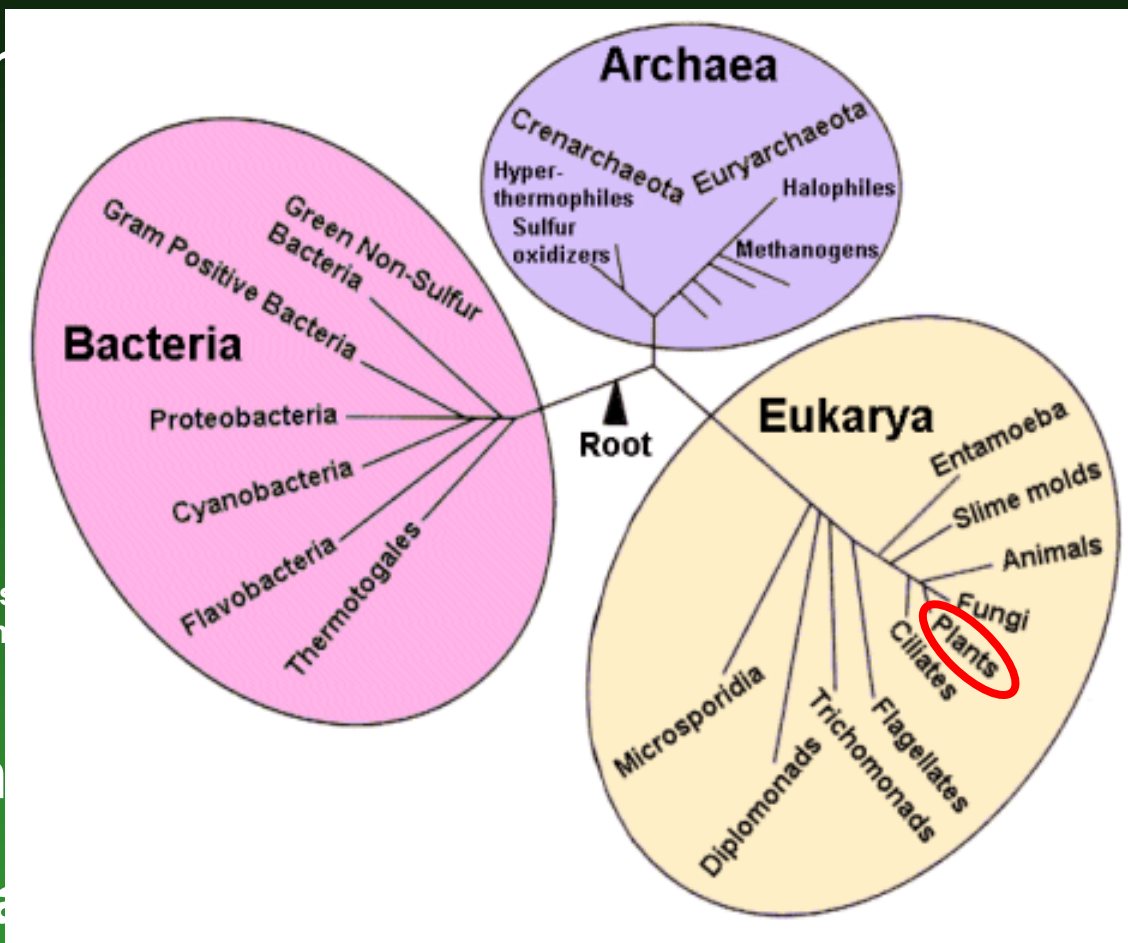
1. *Bacteria*

2. *Archaea*

3. *Eukarya*

Membránami ohraničené organely:
mitochondrie, Golgiho aparát,
endoplazmatické retikulum a jádro s chromosomy
nuleoproteinovými strukturami organizujícím
během mitózy

Rostliny (vč. vyšších
patří do imperia *Eukarya*

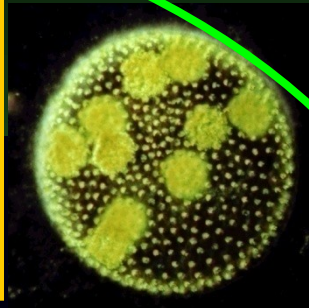
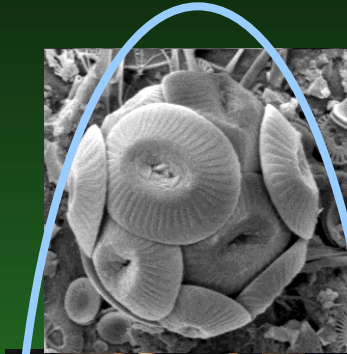
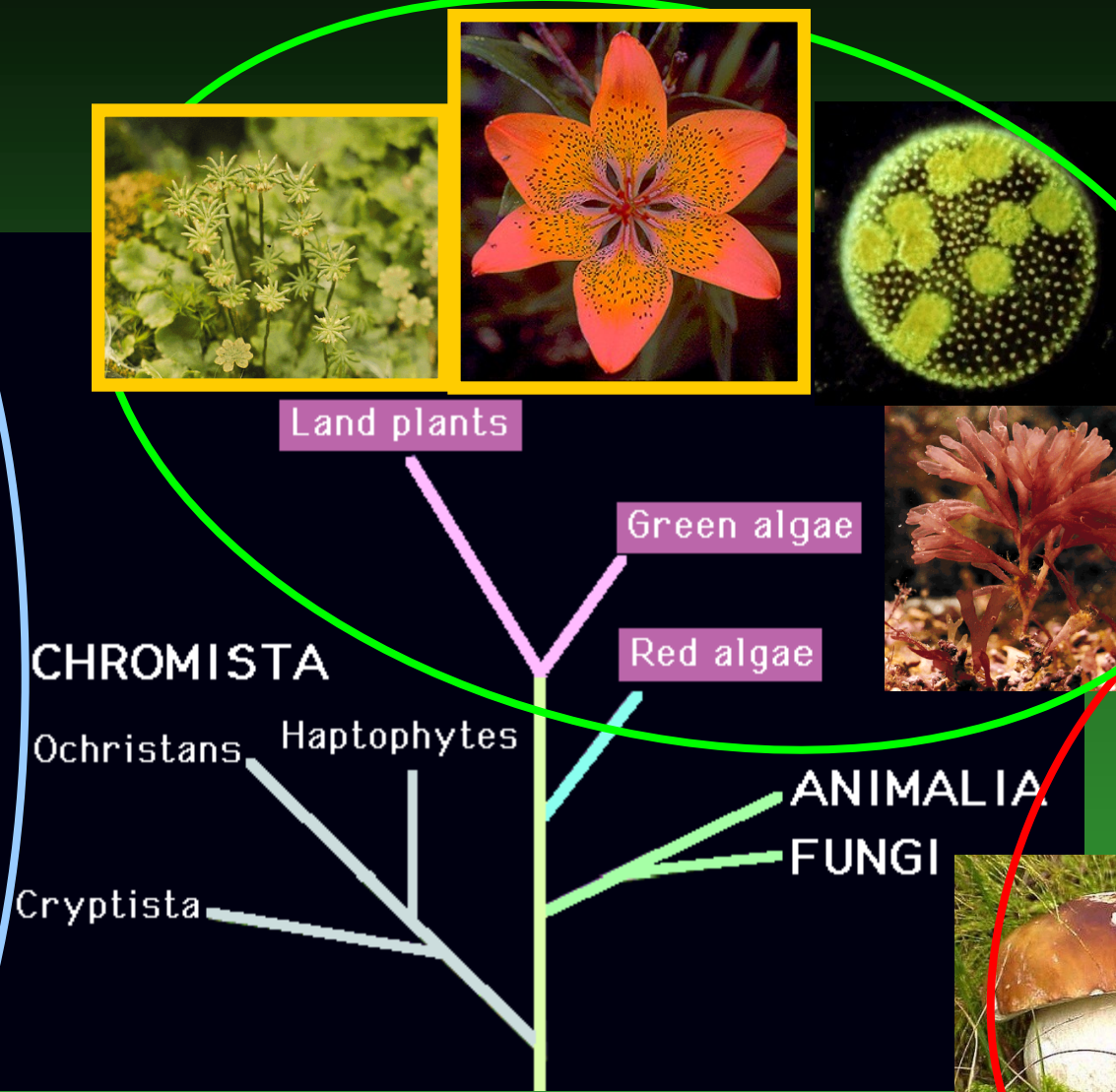

Spolu se zelenými řasami, ruduchami a glaukofyty patří vyšší rostliny do říše *Plantae*

Imperium *Eukarya*, eukaryotní část stromu života, zahrnuje šest říší

Říše *Chromista*

Říše *Plantae*

Další 3 říše: *Amoebozoa*, *Rhizaria*, *Excavata*

Říše *Opistoconta*

houby, živočichové

skrytěnky, zlativky, hnědé řasy, rozsivky, ...

Kdy vznikly rostliny?

Prvním krokem k terestrializaci byla první velká kyslíková katastrofa, která před 2,4 mld. let vedla k dramatické změně atmosféry z reduktivního do oxydativního stavu. Byl to důsledek expanze sinic.

Kdy vznikly rostliny?

Gigantické „jednobuněčné“ řasy poprvé možná již před 2,1 mld. let ve starším proterozoiku

Science 10 July 1992:
Vol. 257 no. 5067 pp. 232-235
DOI: 10.1126/science.1631544

[< Prev](#) | [Table of Contents](#) | [Next >](#)

Megascopic eukaryotic algae from the 2.1-billion-year-old neogaunee iron-formation, Michigan

TM Han and B Runnegar

Grypania = nejstarší fosílie řas ?

Recentní gigantické „jednobuněčné“ zelené řasy *Acetabularia* a *Caulerpa*

Kdy vznikly rostliny?

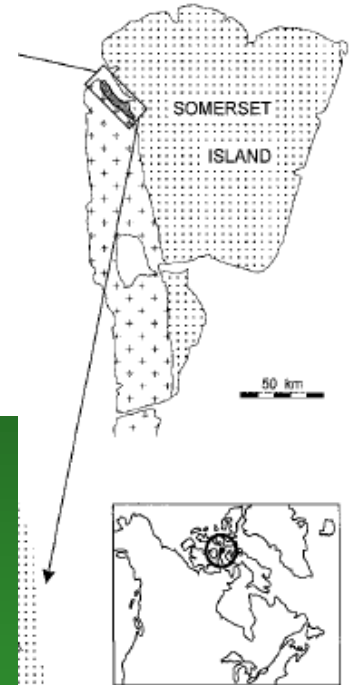
Multicelularita v rámci říše Plantae poprvé před 1,2 mld. let

Paleobiology, 26(3), 2000, pp. 386–404

Bangiomorpha pubescens n. gen., n. sp.: implications for the evolution of sex, multicellularity, and the Mesoproterozoic/Neoproterozoic radiation of eukaryotes

Nicholas J. Butterfield

Abstract.—Multicellular filaments from the ca. 1200-Ma Hunting Formation (Somerset Island, arctic Canada) are identified as bangiacean red algae on the basis of diagnostic cell-division patterns. As

stř.
proterozoikum

Recentní *Bangia*
(*Rhodophyta*)

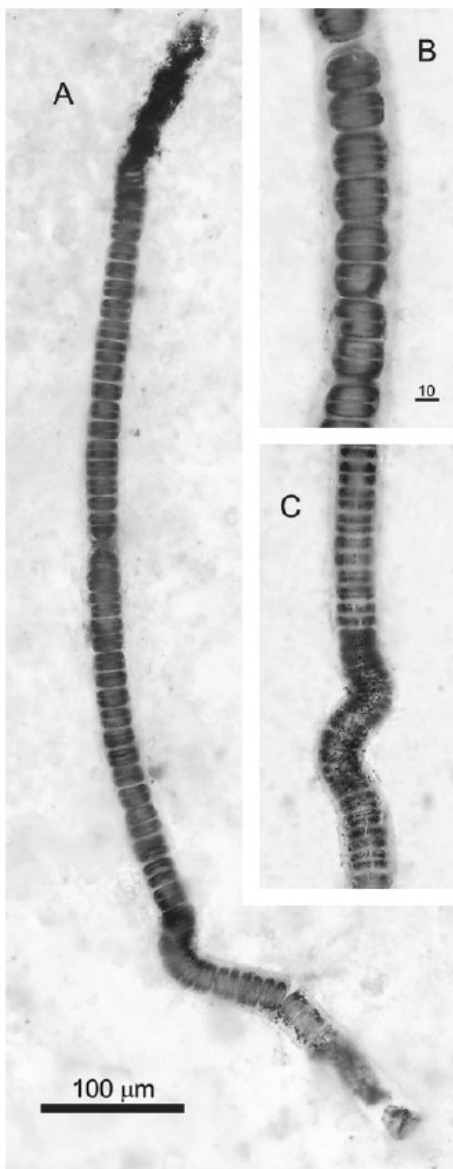

FIGURE 3. *Bangiomorpha pubescens* n. gen., n. sp. Thin-section identification and England Finder coordinates appear in parentheses. A, HUPC 63000 (HUST-1P, M-32). B, HUPC 62995 (HUST-1Q, O-45), paratype; note the hierarchically paired cells reflecting diffuse transverse intercalary cell division. C, HUPC 63001 (HUST-1Q, P-25); note the multiserial portions of the filament, unaccompanied by filament expansion; scale as for A.

Fylogenetický vztah k ostatním rostlinám

říše *Plantae* (*Archaeplastida*)

podříše *Biliphytobionta*

oddělení *Glaucophyta*
oddělení *Rhodophyta*

Sesterská
k zeleným
rostlinám

podříše *Viridaeplantae* - zelené rostliny

vývojová linie: *Chlorophytae* - zelené řasy

vývojová linie: *Streptophytae*

vývojová větev *Charophytae* - parožnatky

vývojová větev *Bryophytae* - mechorosty

vývojová větev *Cormophytae* - cévnaté rostliny

Vyšší rostliny zahrnují dvě vývojové větve v podříši *Viridaeplantae*

Fylogenetický vztah k ostatním rostlinám

říše *Plantae* (*Archaeplastida*)

podříše *Biliphytobionta*

podříše *Viridaeplantae* (=Chlorobionta) - zelené rostliny

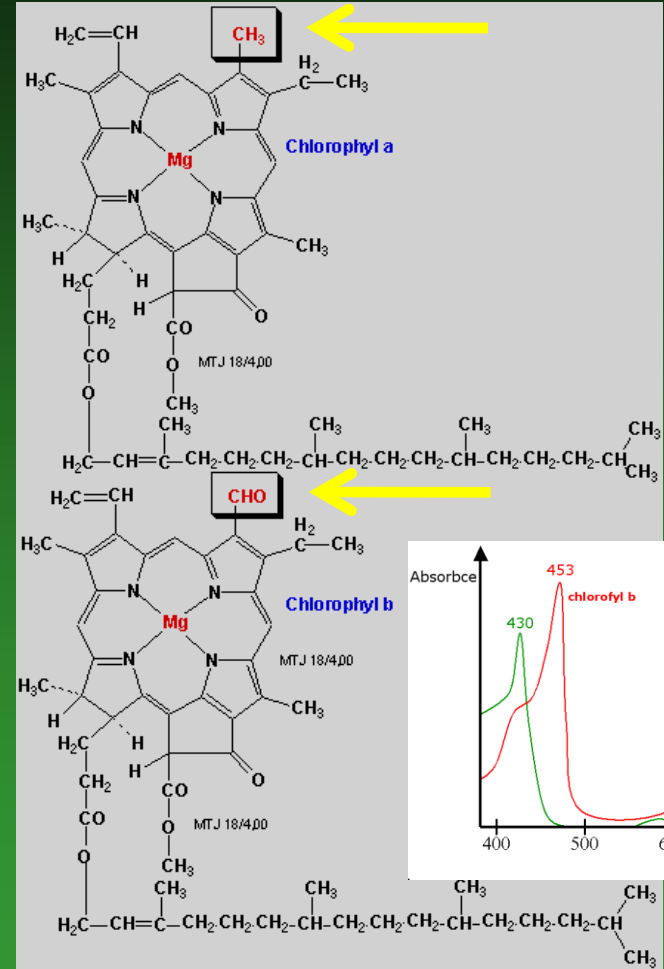
zelené řasy + parožnatky + vyšší rostliny

**hlavní znaky: (1) stavba chloroplastu,
(2) zásobní a stavební polysacharidy,
(3) rodozměna**

Vyšší rostliny zahrnují dvě vývojové větve v podříši *Viridaeplantae*

podříše *Viridaeplantae*

Vedle chlorofylu a navíc také (1) chlorofyl b (nikoli c, d nebo jen a)

Výjimku tvoří nečetní paraziti, u nichž mohou tato barviva chybět

podříše *Viridaeplantae*

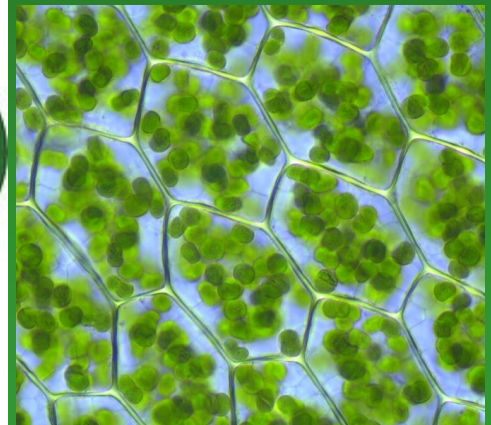
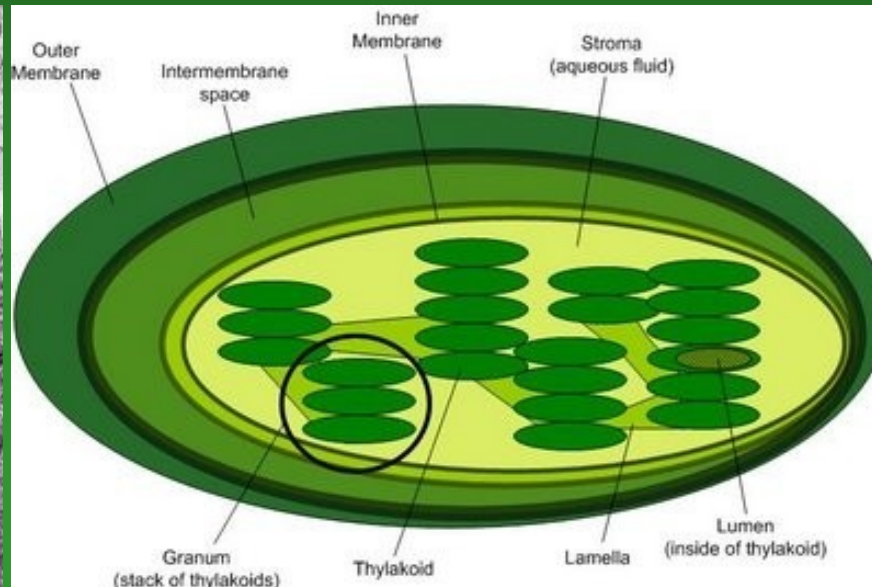
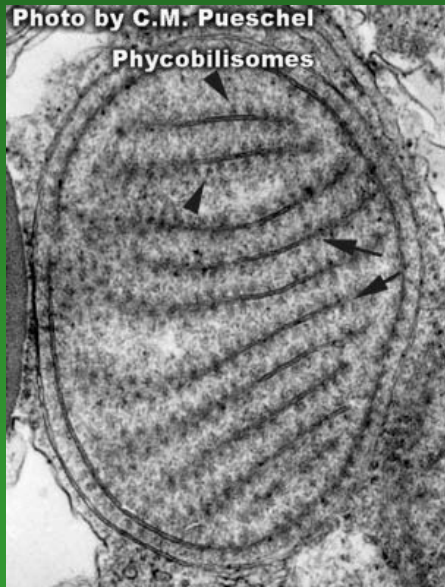
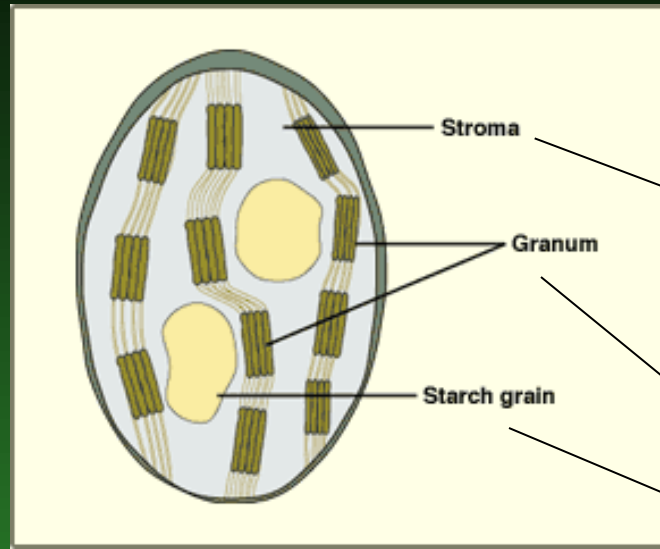
Chloroplasty obsahují

(2) škrobová zrna,

(3) tylakoidy vytvářející lamely a grana (10–100/chloroplast)

(4) NEmají fykobilizomy

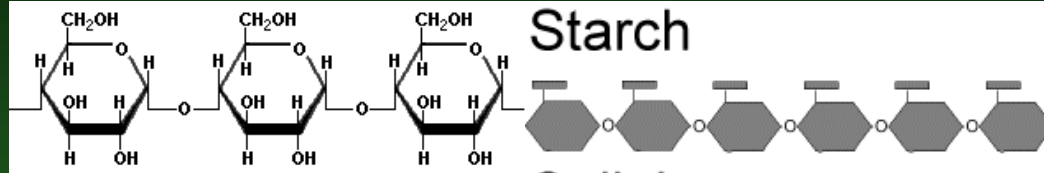
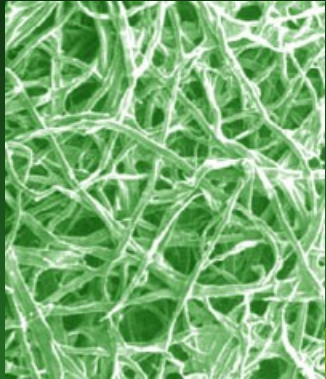
(= kulovité bílkoviny na povrchu tylakoidů u ruduch, glaukofytů, popř. sinic)

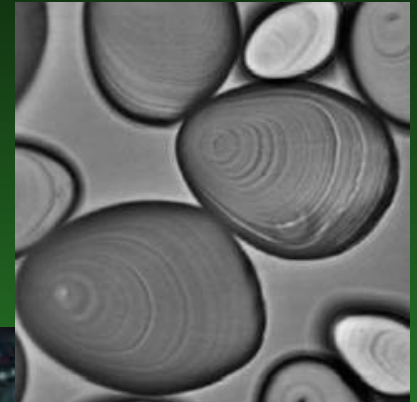
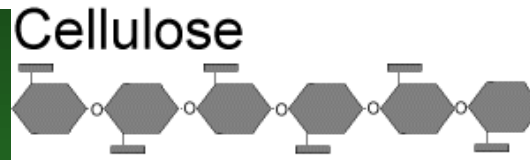

podříše *Viridaeplantae*

Polysacharidy: (5) celulóza – tvořící mikrofibrilární strukturu (tl. 3 nm) buněčné stěny a (6) škrob – hlavní zásobní polysacharid

U škrobu glukóзовé jednotky spojeny vazbou v alfa 1,4 pozici u celulózy pak v beta 1,4 pozici

J. Orepüller

Celulózní exoskelet buňky = preadaptace na mnohobuněčnost a terrestrializaci !!!

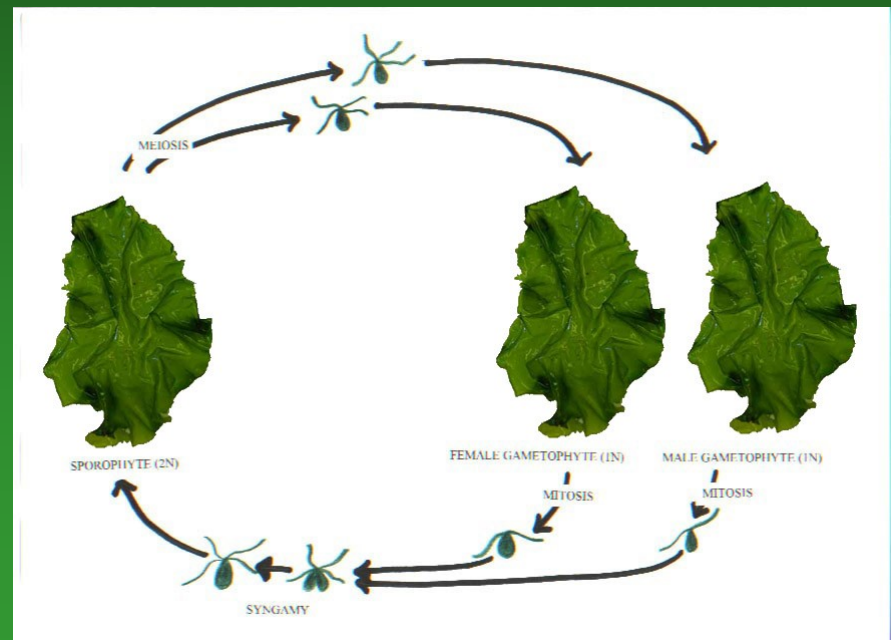
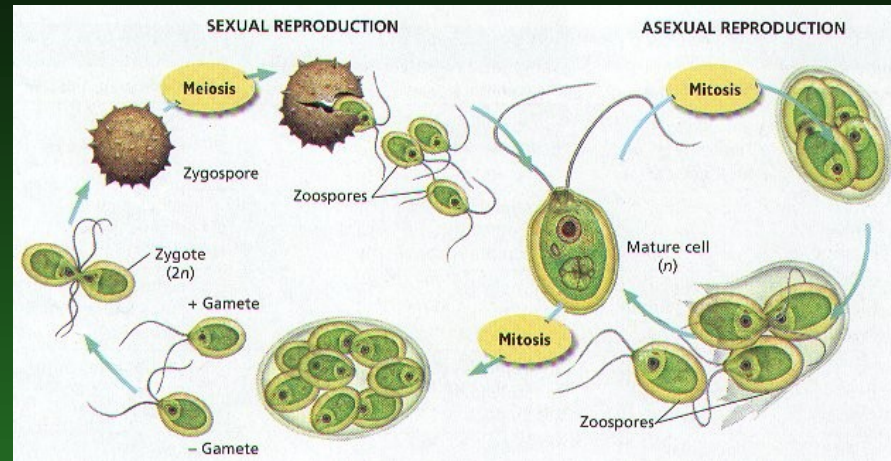
podříše *Viridaeplantae*

(7) Mají rodozměnu

gamety - stejnocenné
- různé velikosti

- volné
- oosféra chráněna v archegoniu (ve streptophytní linii)

zygota - vytvoří zygospóru s následnou meiozou,
- vytvoří diploidní sporofyt

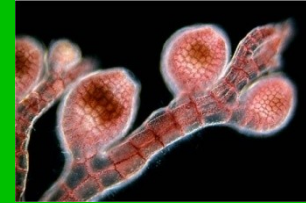

Fylogenetický vztah k ostatním rostlinám

říše *Plantae* (*Archaeplastida*)

podříše *Biliphytobionta*

oddělení *Glaucophyta*
oddělení *Rhodophyta*

podříše *Viridaeplantae* - zelené rostliny

vývojová linie: Chlorophytae - zelené řasy

vývojová linie: *Streptophytae*

parožnatky + vyšší rostliny

specifický průběh (1) mitózy, (2) cytokinéze i (3) rodozměny

(4) plasmodesmy

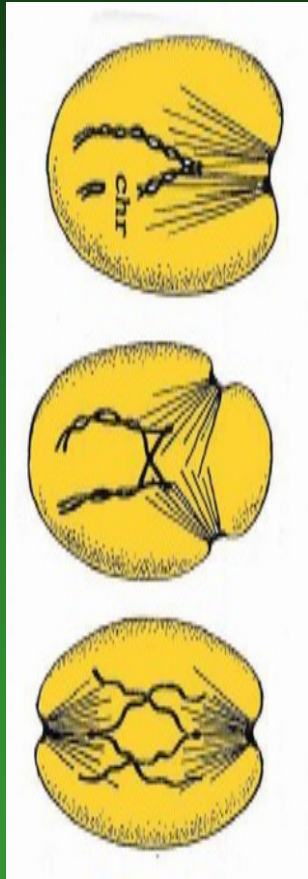
Vyšší rostliny zahrnují dvě vývojové linie v podříši *Viridaeplantae*

vývojová linie: *Streptophytae*

(1) Otevřená mitóza

uzavřená
pleuromitóza

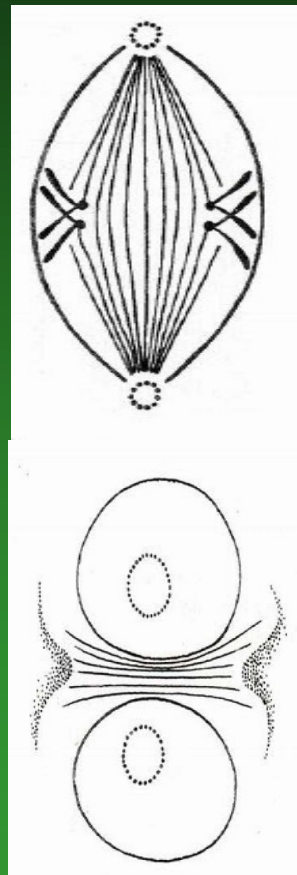

Prasinophyceae,
Ulvophyceae,

jaderná
membrána
zůstává
při mitóze
zachovaná

částečně otevřená
ortomitóza

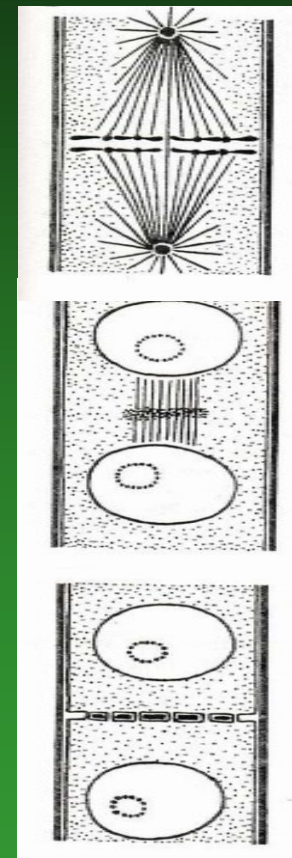
Chlorophyta

polární
okénka s
centriolami

fykoplast

otevřená
ortomitóza

Streptophytae

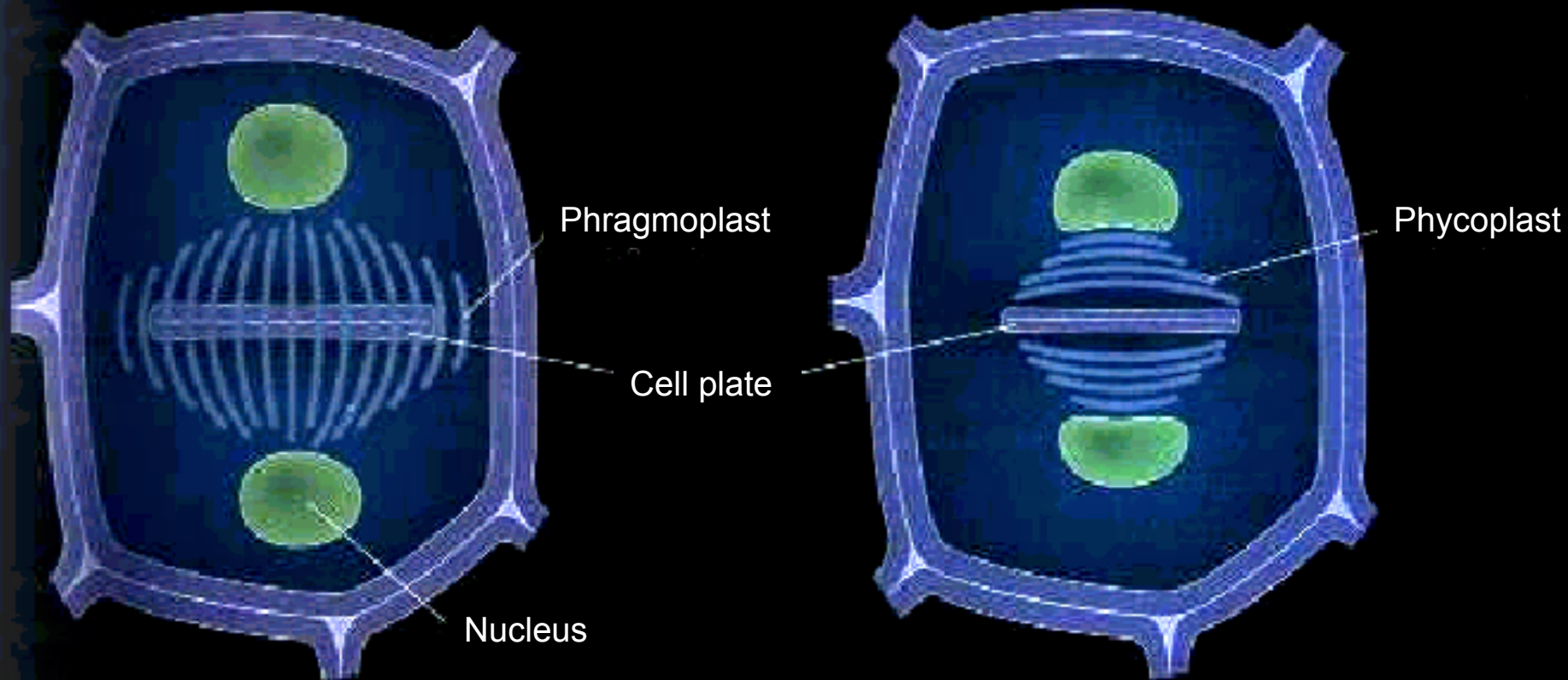
jaderná
membrána
se rozpouští
na počátku
mitózy

fragmoplast

buněčná
destička

vývojová linie: *Streptophytae*

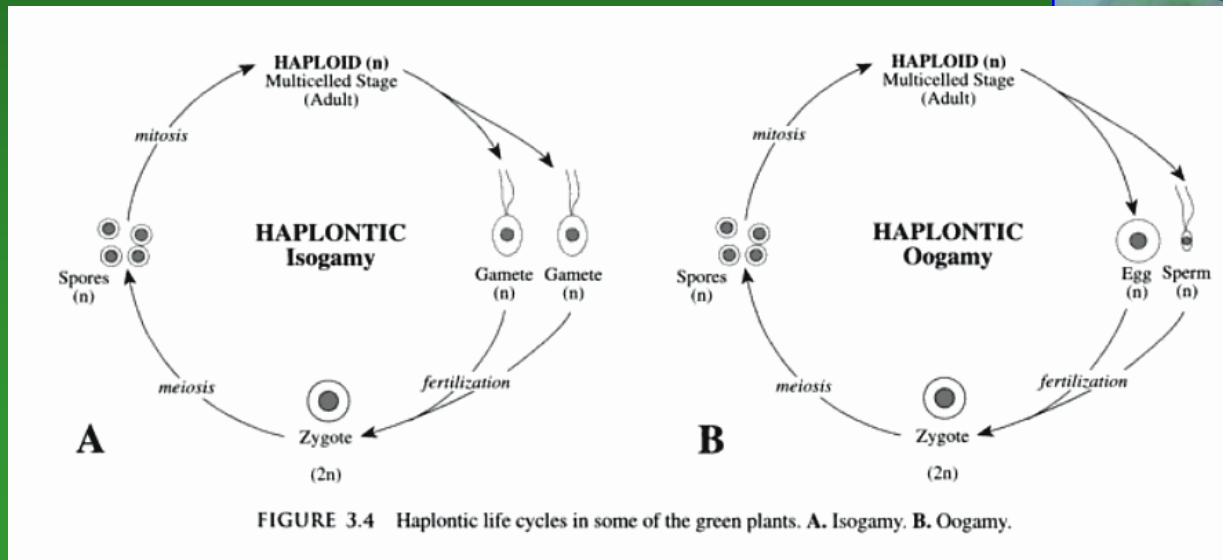
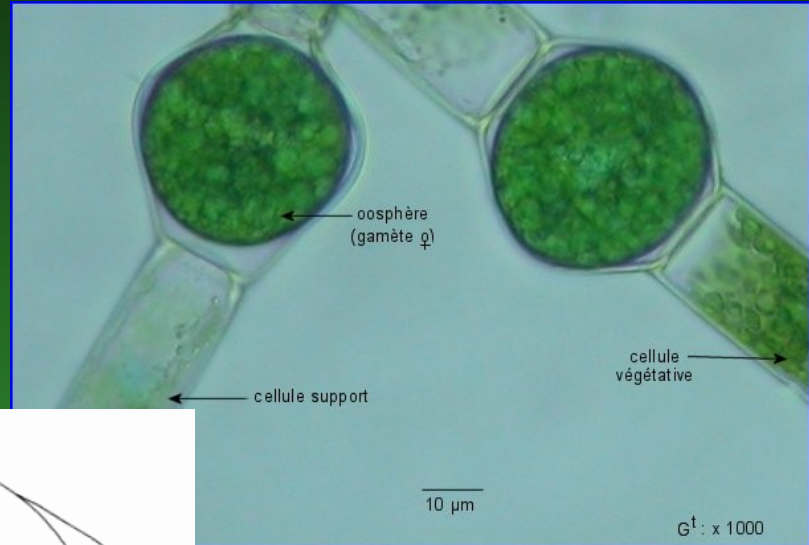
Během cytokinézy se tvoří (2) fragmoplast

Fykoplast a fragmoplast = odlišně orientované mikrotubulární systémy, při cytokiněze se podílejí na vzniku buněčné stěny fykoplast - mikrotubuly kolmo na spojnici dceřinných jader; fragmoplast - mikrotubuly souběžně se spojnici dceřinných jader

vývojová linie: *Streptophytae*

(3) Oogamie = samičí gameta - oosféra je nepohyblivá, samčí je menší a pasivně nebo aktivně se k oosféře dostává.

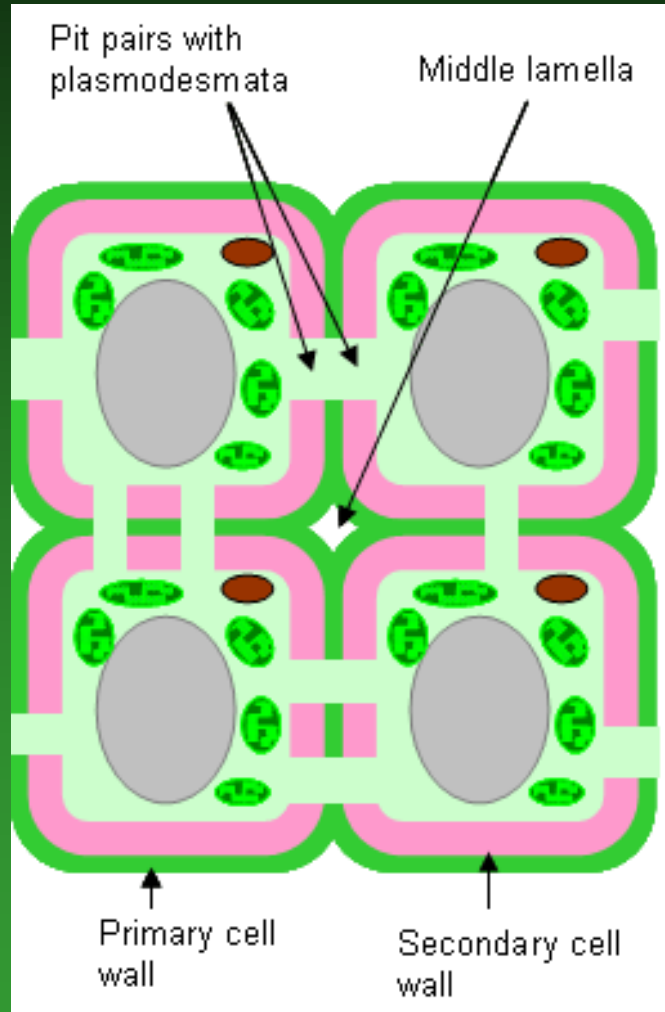
Oogamie se nezávisle vyvinula i v jiných skupinách řas nebo u živočichů

vývojová linie: *Streptophytae*

(4) plasmodesmata

Nejde jen o pasivní otvory. Průchod látek jimi je aktivně regulován. Prochází jimi také endoplazmatické retikulum. Průduchy je nemají.

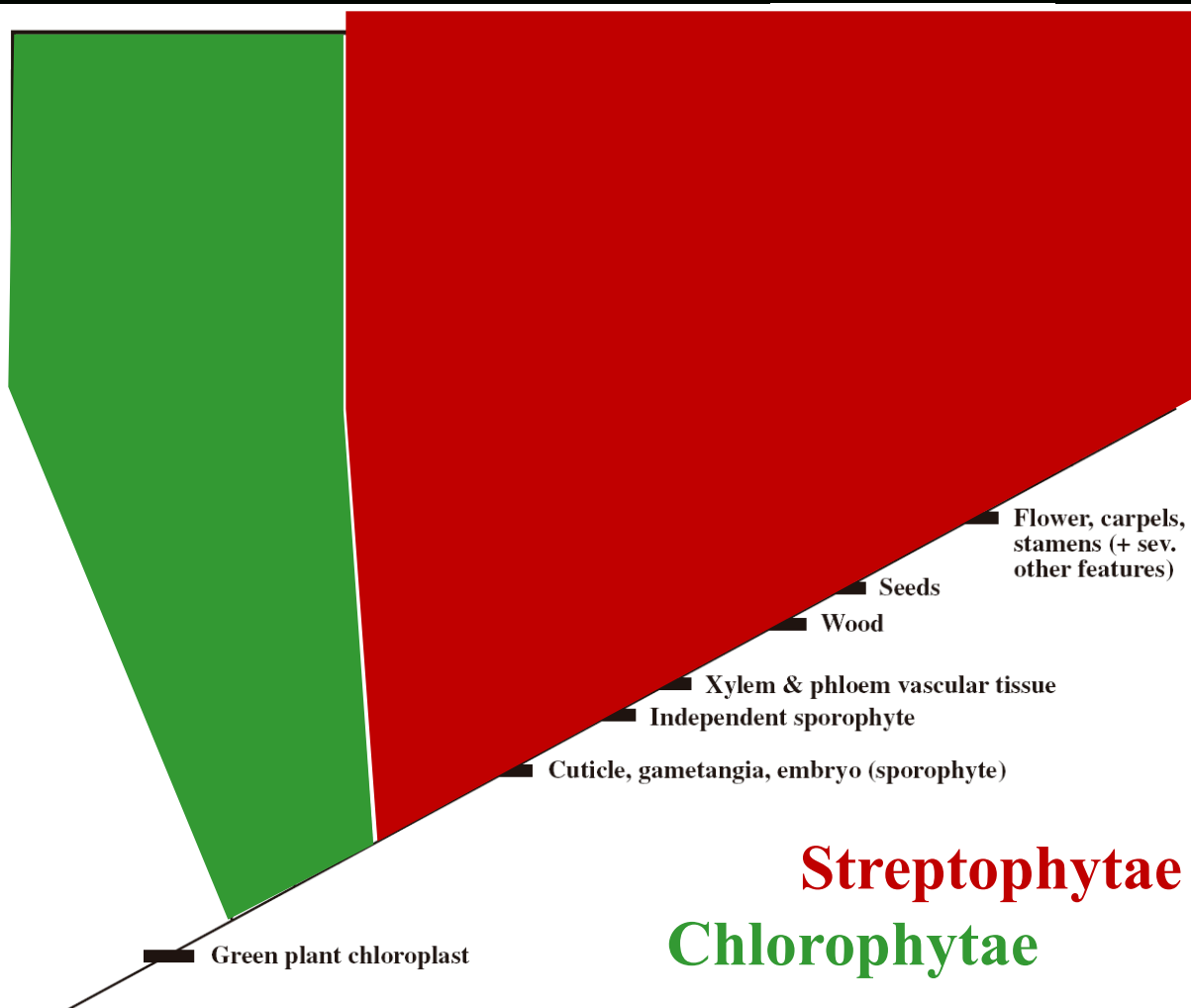
vývojová linie: *Streptophytae*

(4) gravitropní růst

Chlorophytae

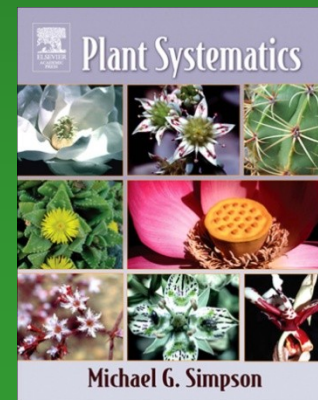
- jednobuněčné řasy
- řasy tvořící pohyblivé i nepohyblivé kolonie,
- vláknité řasy
- řasy se složitými stélkami

- ve slaných i sladkých vodách, popř. na vlhkých stanovištích i na souši

Streptophytae
Chlorophytae

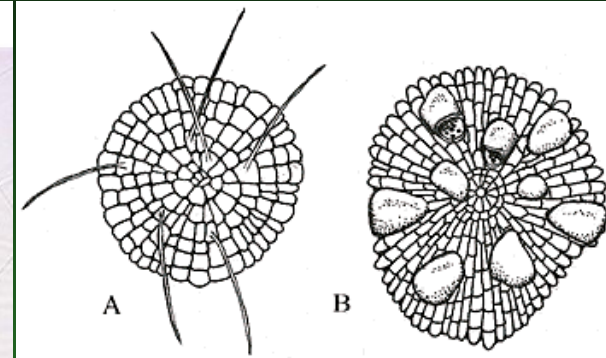
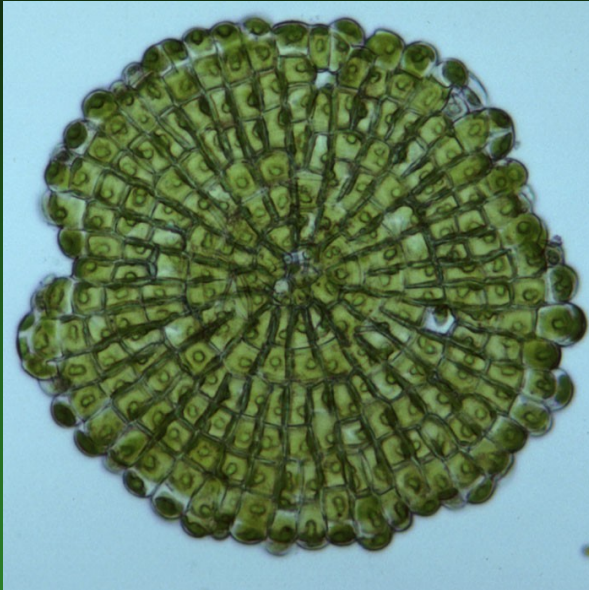
FIGURE 1.3 Simplified cladogram (evolutionary tree) of the green plants, illustrating major extant groups and evolutionary events (or apomorphies, hash marks). *Embryophytes are treated as plants in this book.

Chlorophytae je parafyletická skupina
Streptophytae je monofyletická skupina

Sesterská skupina vyšších rostlin = *Coleochaetales* = řád třídy *Charophyceae*

Recentní *Coleochaete* a silurská *Parka*

Coleochaete

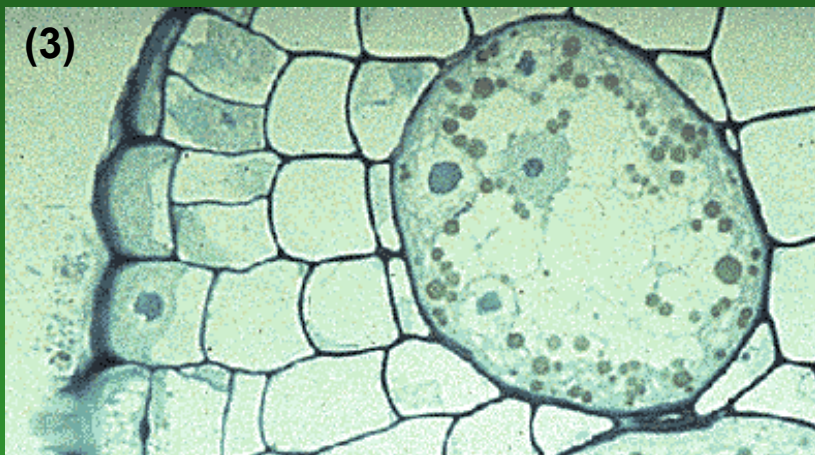
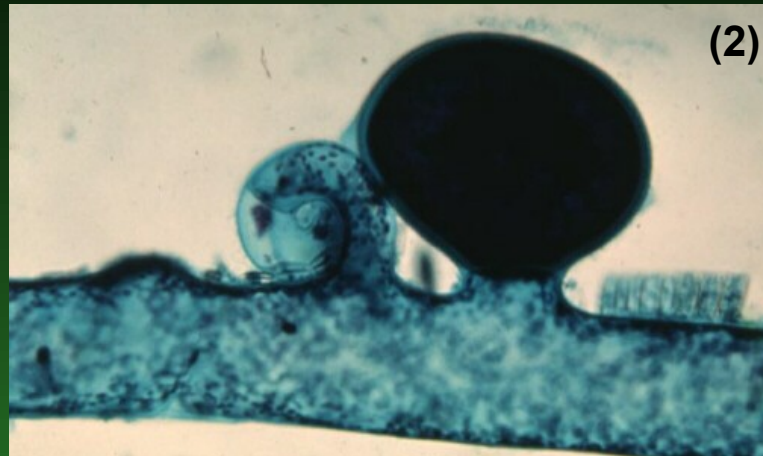
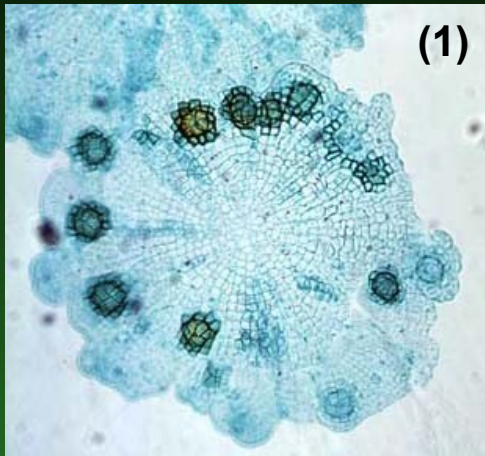
játrovka *Riccia*

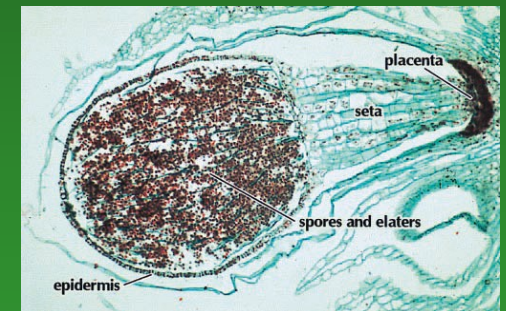
Coleochaete - ploché terčikové přisedlé stélky. Z vegetativních buněk trčí chlup s pomalu rotujícím chloroplastem uvnitř (jedna otočka za dvě minuty).

Sesterská skupina = *Coleochaetales*

sporofyt játrovky
Marchantia polymorpha

Dvoubičíkaté spermatozoidy z antheridií zachyceny v zúžené části lahvicovitého oogonia – (1) haploidní stélka *Coleochaete* s oogonii. Zvětšená zygota obalena buňkami sporofytu přezimuje jako sporokarp (2); na jaře se rozdělí na 16-32 zoospor (3) a ty vyrostou do nových stélek. Připomíná to poněkud redukovaný sporofyt v životní cyklu jätrovek (vpravo dole).

Sesterská skupina = *Coleochaetales*

V současnosti řád *Coleochaetales*

ca 15 druhů rostoucích hlavně na povrchu sladkovodních rostlin.

O blízkosti k vyšším rostlinám svědčí zejména:

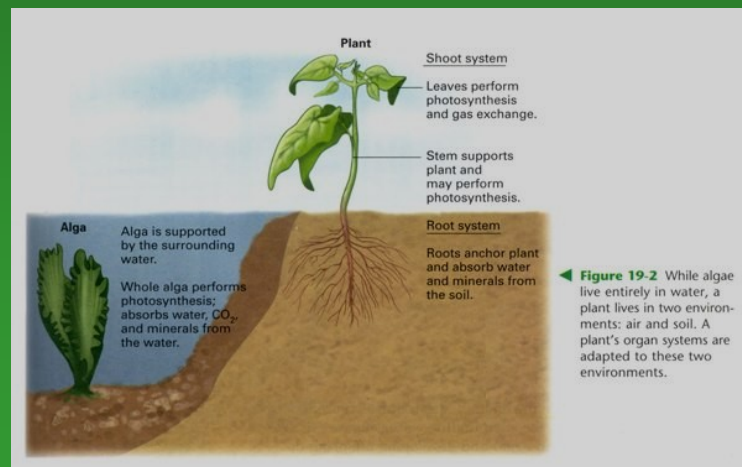
1. Jen u *Coleochaete* v rámci *Charophyt* zůstává zygota na mateřské rostlině (ve sporokarpu) a prodělává zde následný vývoj až po vznik spór podobně jako sporofyt mechorostů
2. Morfologická podobnost ve stavbě stélky, např. u *Coleochaete orbicularis*, a stélky frondózních jätrovek
3. Sekvenční podobnost molekulárních evolučních markerů *Coleochaete* a jätrovek

vznik vyšších rostlin =
terrestrializace =
= rostliny se adaptovaly na
souš

Rostliny na souš nepřecházely, nýbrž se tam, nikoli vlastní vinou, ocitaly. K přežívání docházelo na stanovištích s periodickým zaplavováním v pobřežních zónách sladkých vod – zřejmě v deltách řek

Před vyššími rostlinami kolonizovaly souš sinice a aerofytické zelené řasy a také lišejníky.

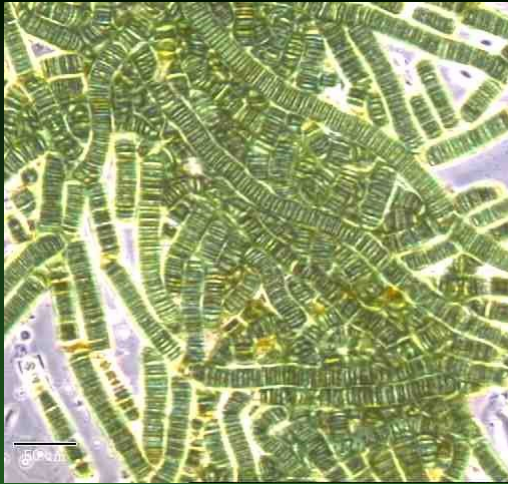
Vyšší rostliny:

Podmínky terestrializace

(podmínky kolonizace souše rostlinami)

Copyright © Walter Myers

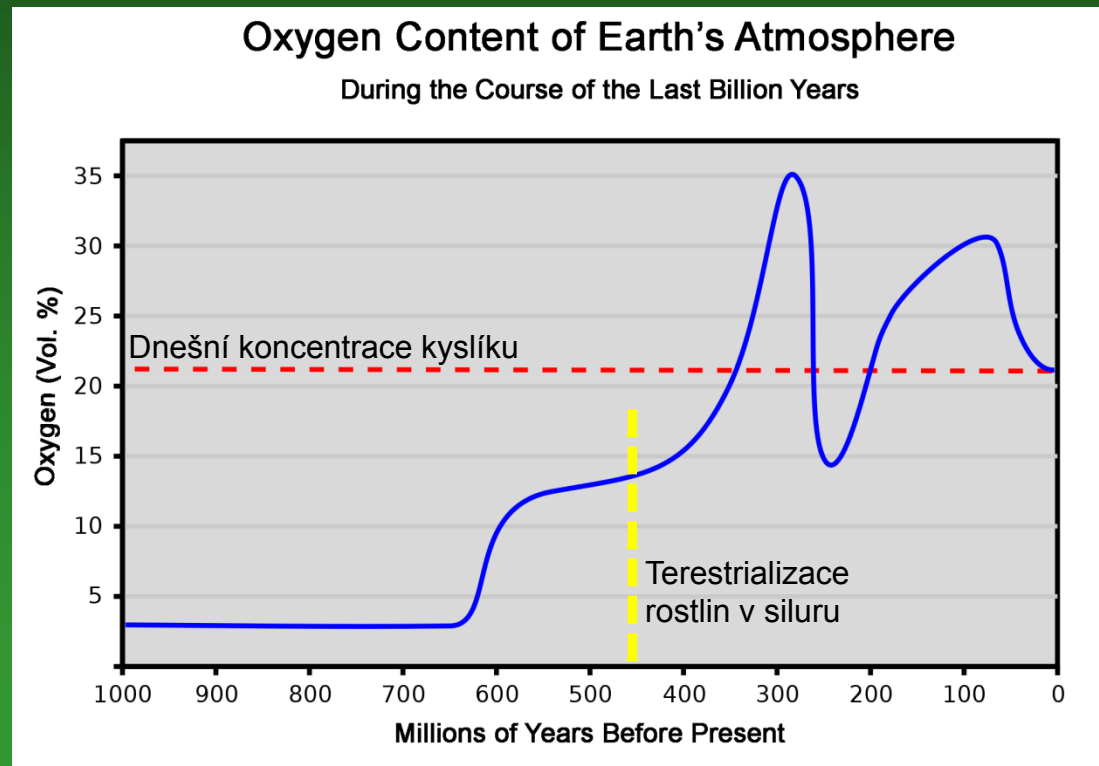
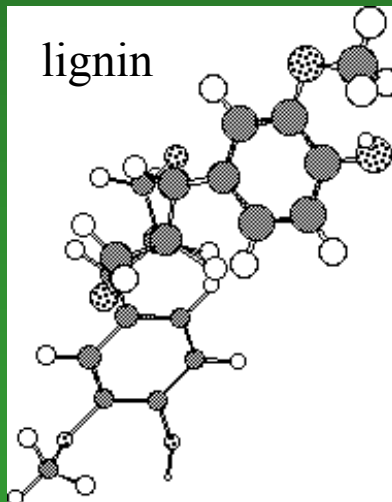

Podmínky terestrializace

(1) Dosažení vyšší koncentrace atmosférického O₂

Umožnilo to biosyntézu ligninu – základního prvku oporných a vodivých pletiv rostlin

Kyslík vytvořily fotosyntézou sinice

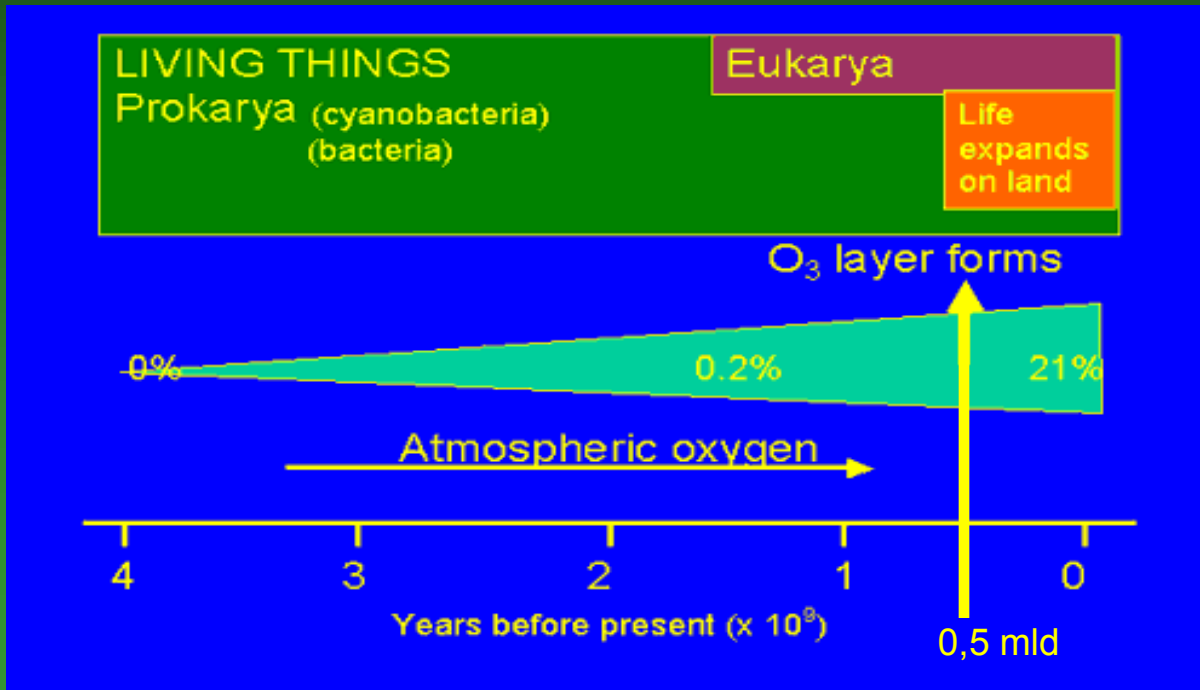
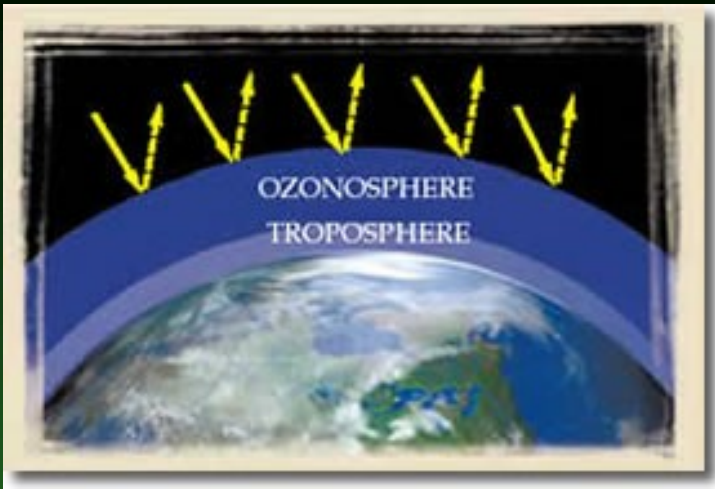

Podmínky terestrializace

(2) vytvoření ozónové vrstvy jako ochrany před ultrafialovým zářením

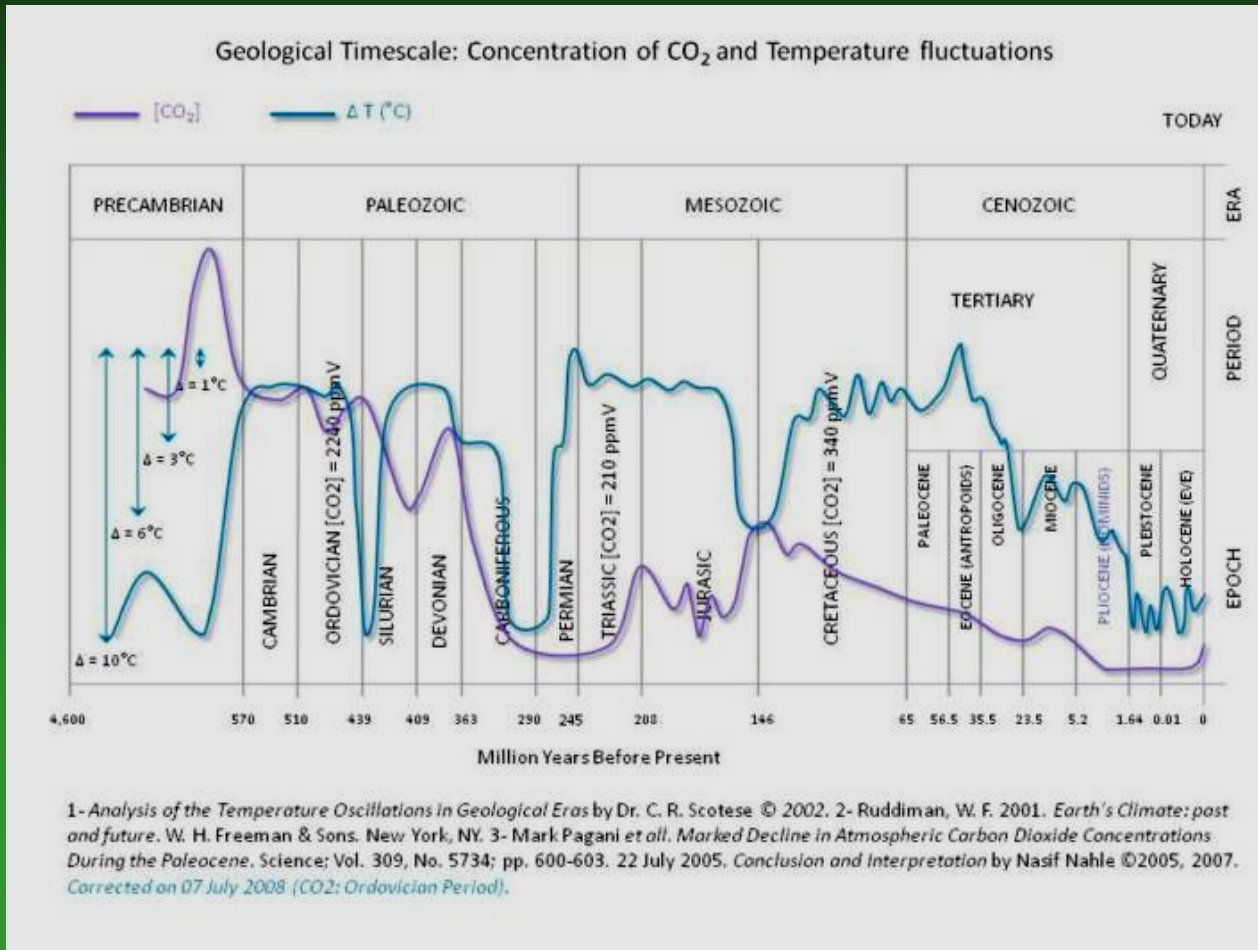
Ozón vznikl z O_2 elektrickými výboji v atmosféře při bouřích

Podmínky terestrializace

(3) Růst koncentrace atmosférického CO₂
=> vznik půd činností mikroorganismů

V kambriu až siluru bylo CO₂ 18x víc než dnes !

- (i) Větší fotosyntéza = víc biomasy = víc živin po jejím rozkladu
- (ii) Kyselejší déšť = intenzivnější oxidace hornin
- (iii) Experimentálně prokázán vztah mezi aktivitou půdních organismů a vyšším CO₂, při jejich vyšší aktivitě – víc vody do půdy

Podmínky terestrializace

(4) Vlhké klima

vysoká koncentrace atmosférického CO₂ podmiňovala teplé klima; avšak na J pólu byl tehdy kontinent Gondwana

V okolí jižního polárního ledovce bylo mezi vlhkým a horkým pobřežím a chladným vnitrozemím Gondwany zřejmě monzunové klima

Dostatek srážek podporoval půdotvorbu a poskytoval vlhkost = ideální klima pro terestrializaci

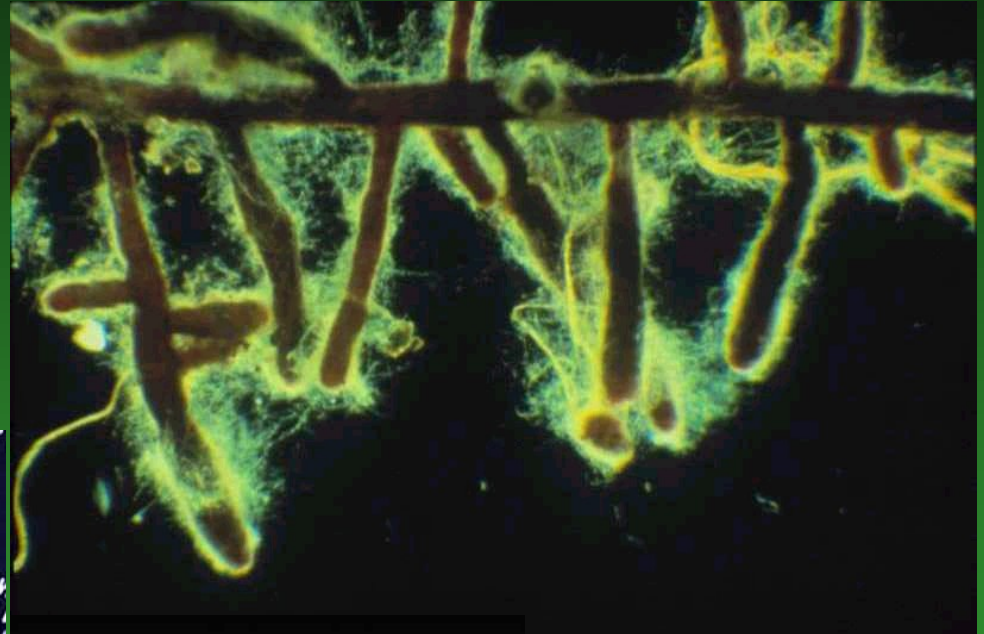

Podmínky terestrializace

(5) Mykorrhiza ???

symbióza zelených řas a některých akvatických hub, snad oomycet mohla spustit terestrializaci (houba pomáhá rostlině k živinám na souši)

Taky lichenická forma symbiózy mohla přispět k půdotvorbě a tím také k terestrializaci

Fosilie permských lišejníků

Recentní lišejník

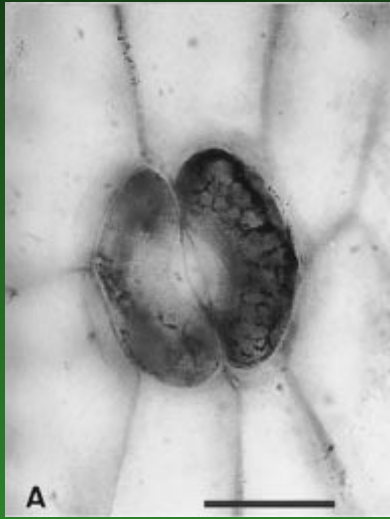
První lišejníky již v permu před 400 mil. lety

Podmínky terrestrializace

(6) polyploidie / genomová expanze ???

Aglaophyton

Horneophyton

50 μm

Crassula

Umožnil vysoký obsah CO₂ tolerovat velké průduchy jinak nevýhodné a tím velikost buněk poskytla prostor pro výraznou polyploidizaci nebo aktivitu retrotranspozonů ???

Kdy došlo k terestrializaci ?

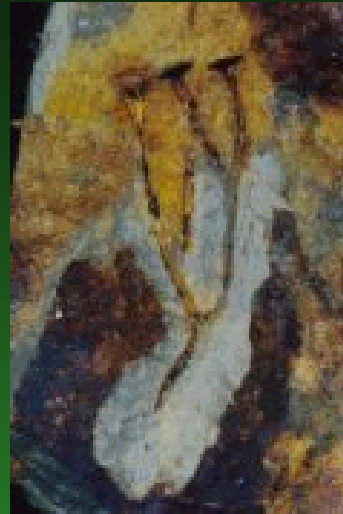

Kdy došlo k terestrializaci ?

Nejstarší makrofosílie vyšších
rostlin – ryniofytní rostlina

Cooksonia –
rozhraní střední - svrchní silur:

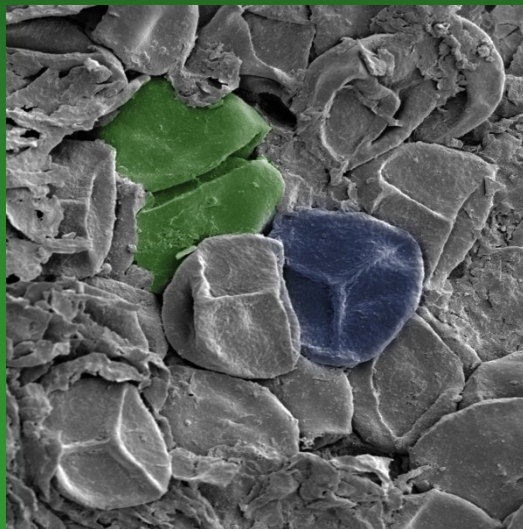
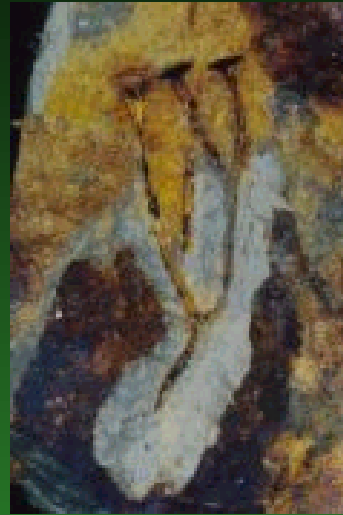
428 miliónů let

Kdy došlo k terestrializaci ?

Nejstarší makrofosílie vyšších rostlin – ryniofytní rostlina *Cooksonia* – rozhraní střední - svrchní silur:

428 miliónů let

Nejstarší mikrofosílie vyšších rostlin = tetrádní spóry z rozhraní spodní - svrchní ordovik:

470 miliónů let

A late Silurian sporangium. **Green:** A spore tetrad. **Blue:** A spore bearing a trilete mark – the Y-shaped scar. The spores are about 30-35 μm across

Kolonizace souše rostlinami

aneb

1. Co rostliny přechodem na souš získaly?
2. Jak se vyrovnaly s tím, co oproti vodním prostředí ztratily?

Co rostliny přechodem na souš získaly?

(1) přístup ke světlu

(2) přístup k efektivnímu využití CO₂

(3) větší diverzitu prostředí a opylovačů (ale i herbivorů a parazitů)

Co rostliny přechodem na souš ztratily?

(1) Ztratily oporu zajišťovanou vodním prostředím; tím byly vystaveny vlivům gravitace, větru, váze dešťové vody, sněhu, námraze ...

Co rostliny přechodem na souš ztratily?

(2) Byly vystaveny vysychání

(3) Nemohly přijímat živiny celým povrchem těla

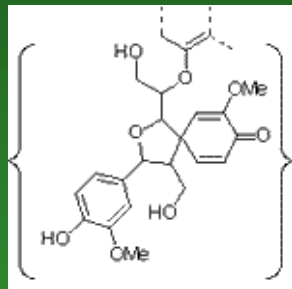
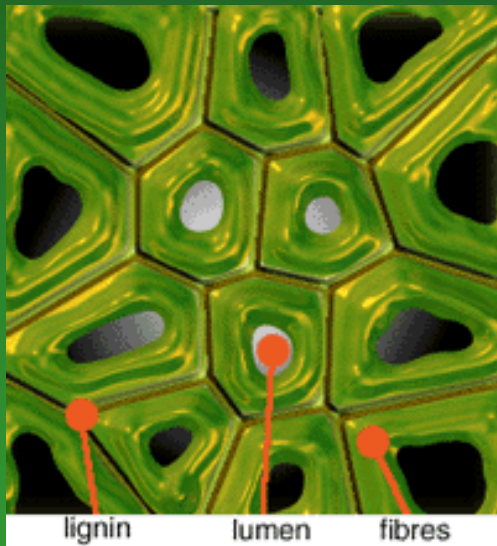

Jak se rostliny s podmínkami souše vyrovnaly?

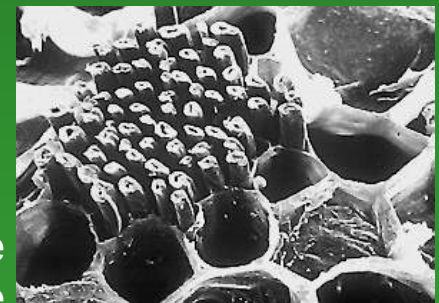
(1) Odolnost proti gravitaci, větru, sněhu, námraze, býložravci

Zvýšení konstrukční pevnosti

(1a) **lignin** a jeho depozice v buněčných stěnách = tvorba oporných a ochranných struktur

Strukturní jednotka ligninu

Sklerenchymatické provazce v listu bromélie

Tyto tvoří podstatně jak stěnu živých buněk, tak „kostru“ odumřelých pletiv

Jak se rostliny s podmínkami souše vyrovnaly?

(1) Odolnost proti gravitaci, větru, sněhu, námraze,

(1b) fixace rostliny pomocí kořene, oddenku či úponků.

Jak se rostliny s podmínkami souše vyrovnaly

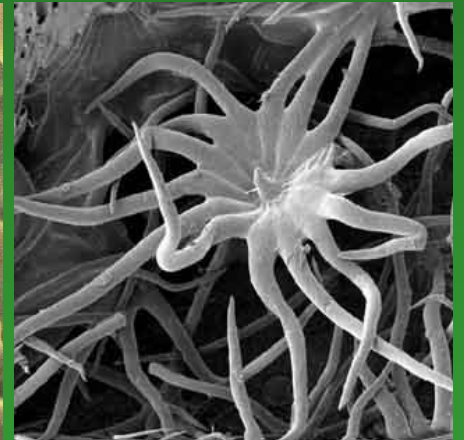
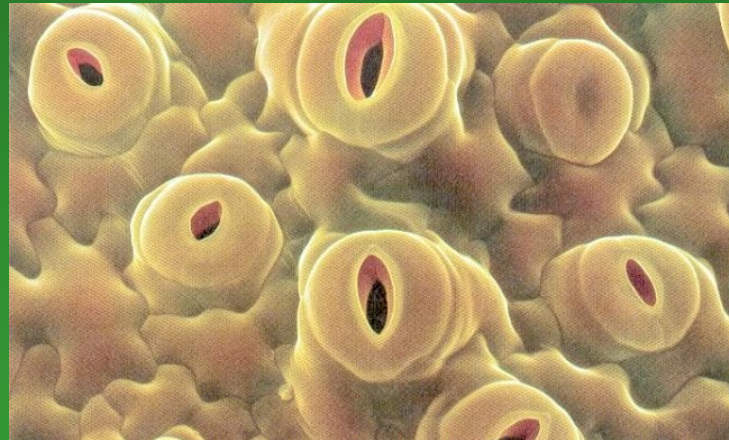
(2) ochrana před vysycháním způsobeným kontaktem rostliny se vzduchem.

Zajišťují ji:

(2a) kutikula (voskové biopolymery) a její deriváty (voskové šupiny)

(2b) regulovatelný dýchací aparát průduchy CO_2 / O_2

(2c) ochranné oděnění - trichomy

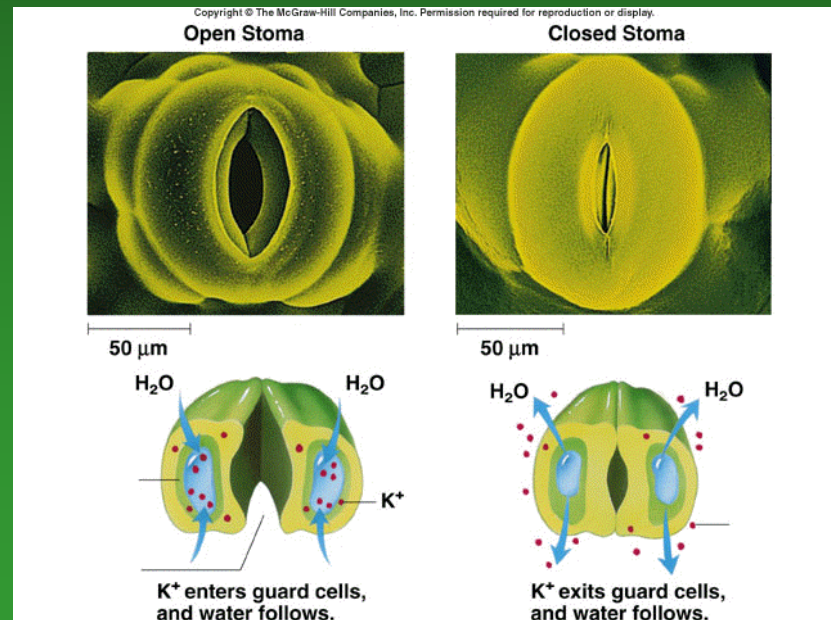

Jak se rostliny s podmínkami souše vyrovnaly

(2) ochrana před vysycháním

Průduchy:

nekomunikují s okolními buňkami přes plasmodesmy,
mají chloroplasty, zbytek pokožky nezelený
otvírání a zavírání pomocí turgoru
mechanismem protonové pumpy K^+ iontů

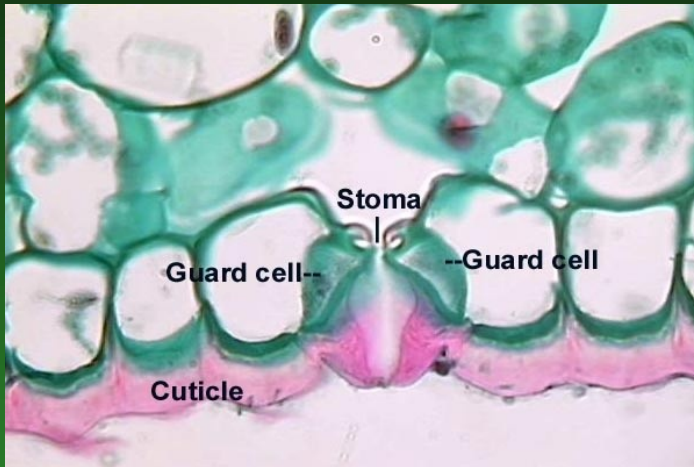

Jak se rostliny s podmínkami souše vyrovnaly

(2) ochrana před vysycháním

Kutikula

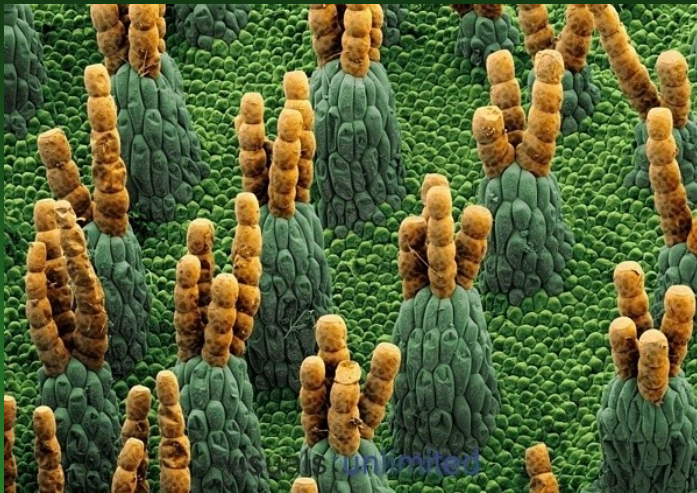
tenká vosková blanka bránící výparu z pokožkových buněk.
jsou v ní otvory nad průduchovou štěrbinou.

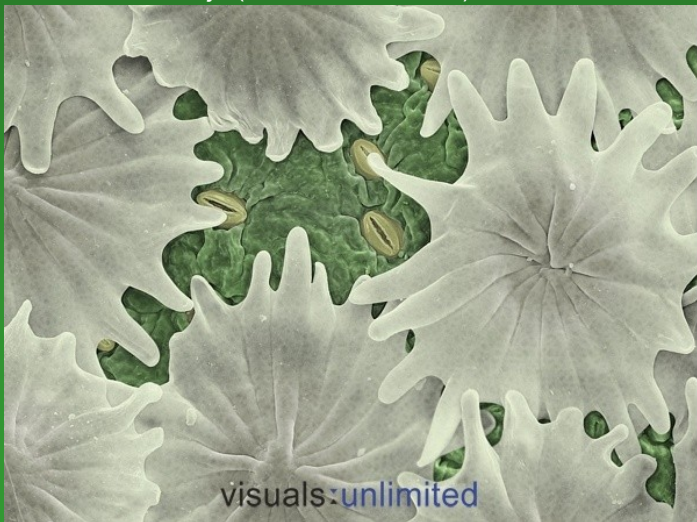

Jak se rostliny s podmínkami souše vyrovnaly

(2) ochrana před vysycháním **Trichomy** vytvářející vyšší vrstvu nepohyblivého vzduchu „boundary layer“ nad průduchy = adaptace snižující výpar

Povrch listu šalvěje (*Salvia*, *Lamiaceae*)

Povrch listu olivy (*Olea*, *Oleaceae*)

Povrch listu epifytické rostliny *Tillandsia* (*Bromeliaceae*)

Kutikula a průduchy jedle, dubu, opuncie, brukve a přesličky

Jak se rostliny s podmínkami souše vyrovnaly

(2) ochrana před vysycháním

Gametangií chrání proti suchu:

(2d) obal z alespoň **jedné vrstvy buněk**, které se na tvorbě gamet ani na procesu oplození neúčastní – obal gametangií je homologický s epidermis;

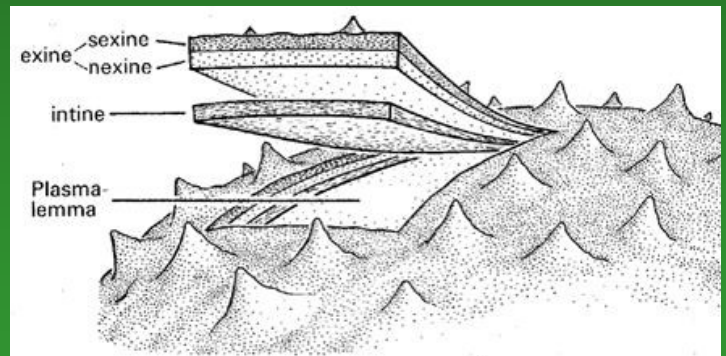
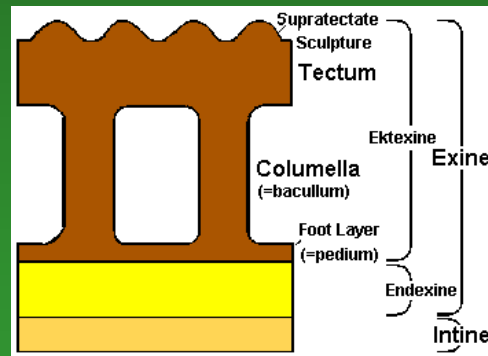
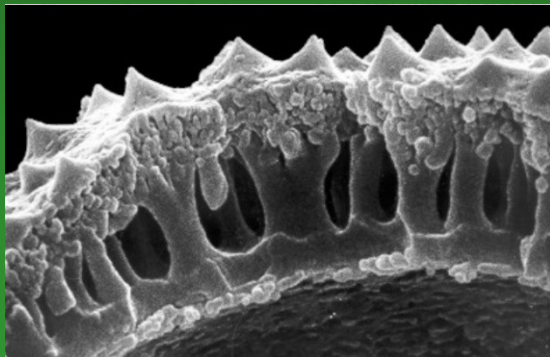
Jak se rostliny s podmínkami souše vyrovnaly

(2) ochrana před vysycháním

proti suchu **rezistentní spóry / pyl** s dvouvrstevnou stěnou

rezistentní vnější stěna – exina u pylu / exospor u spór –
impregnovaná sporopolleninem

vnitřní sěna – intina u pylu / endospor u spór – celulóza +
hemicelulóza + kalóza

U řas je sporopollenin vzácně např. u rodů *Phycopeltis* nebo *Chlorella*

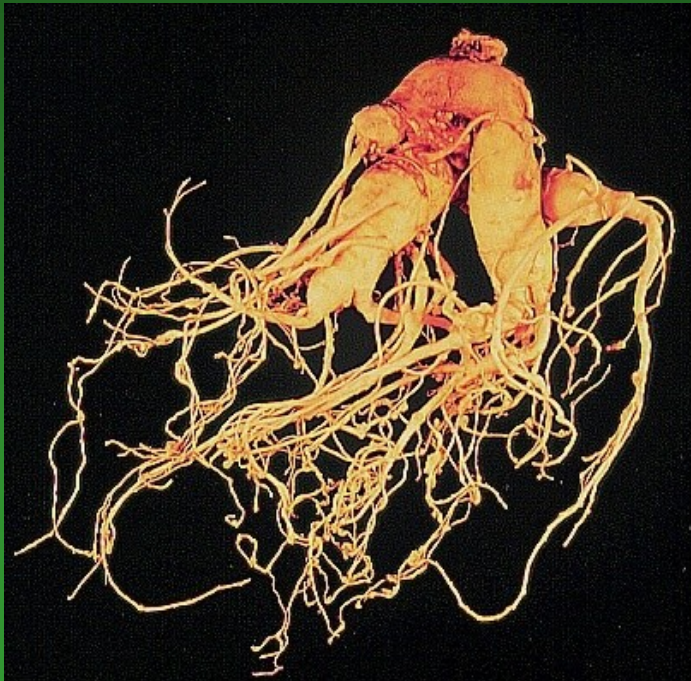
Jak se rostliny s podmínkami souše vyrovnaly

(3) nutnost transportu látek přijímaných dále ve formě vodního roztoku z půdy

zajišťují

(3a) kořeny a kořenové vlášení (nemají kutikulu) popř. rhizoidy

(3b) vodivá pletiva

xylem - tracheida   intercelulára   xylem - trachea

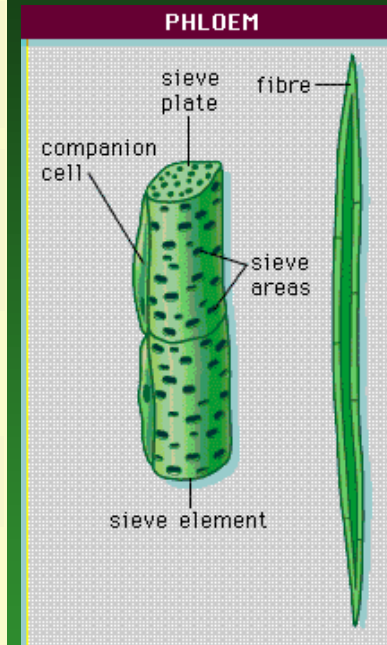
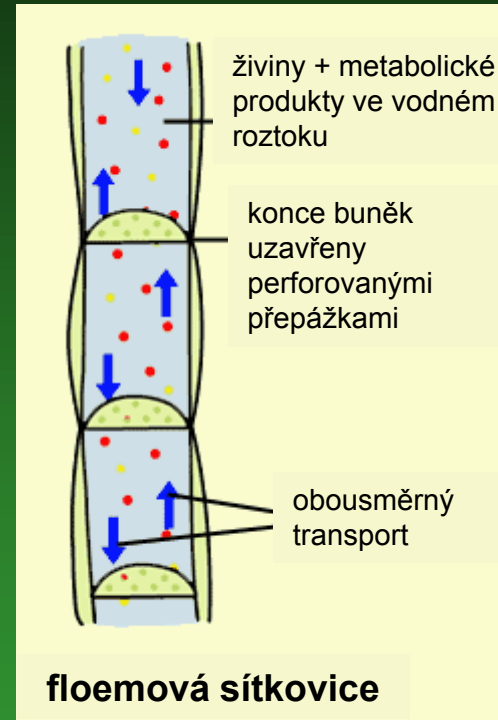
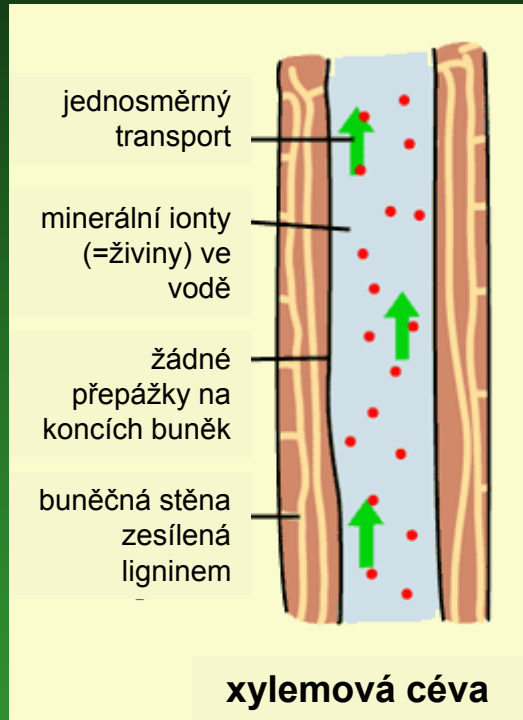
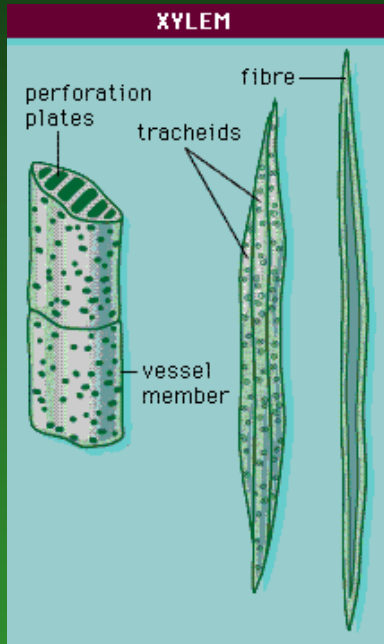
sklerenchym

floem

Části cévních svazků:

dřevní

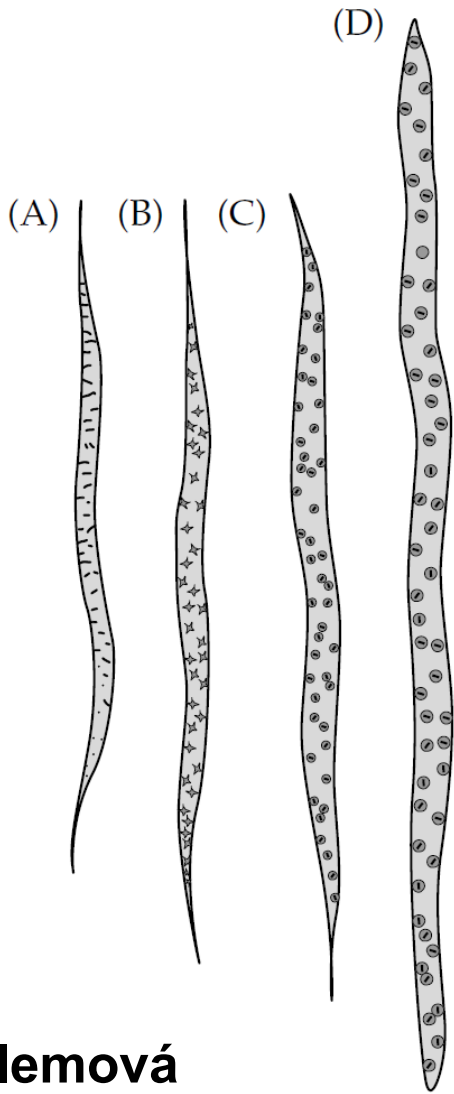
lýková

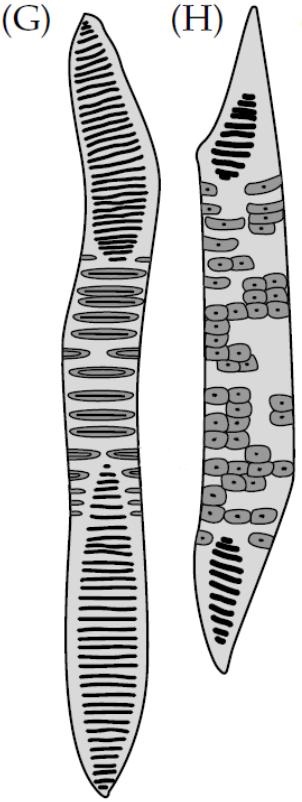
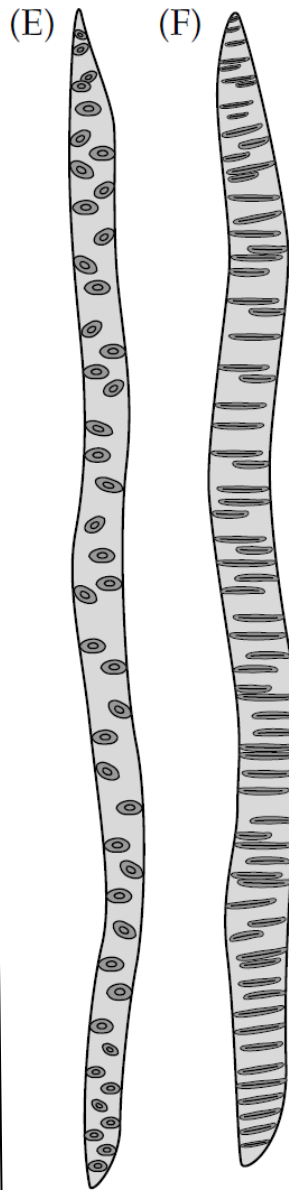
xylem

floem

**Xylemová
sklerenchymatická
vlákna**

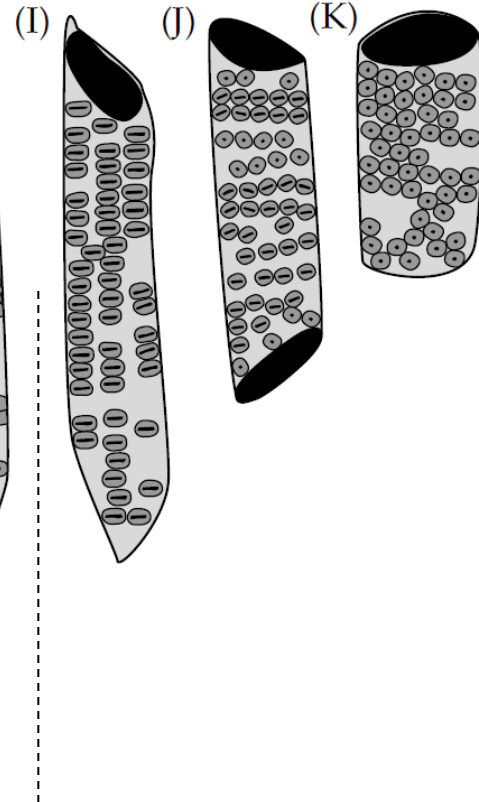

Tracheidy

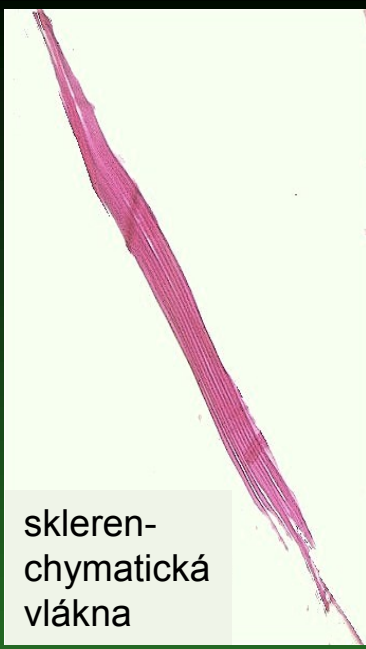
**schodovitě
perforované**

Tracheje

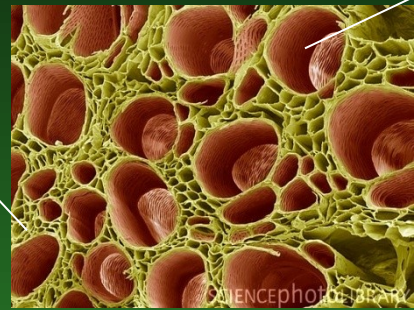
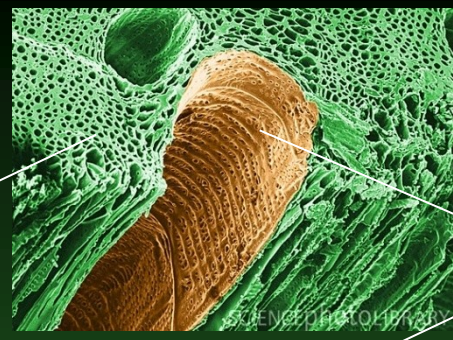
**široké s
jednoduchou
perforací**

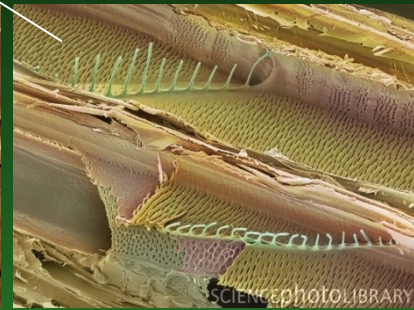
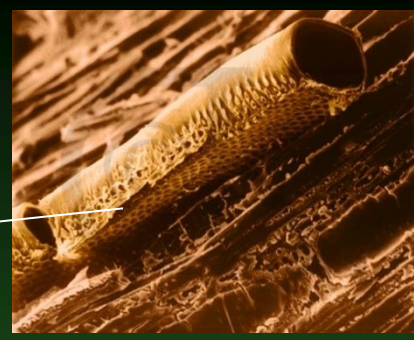

sklerenchymatická vlákna

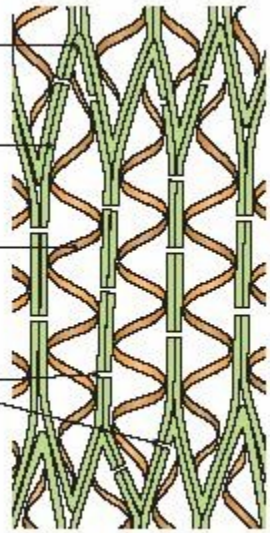
tracheidy

tracheje

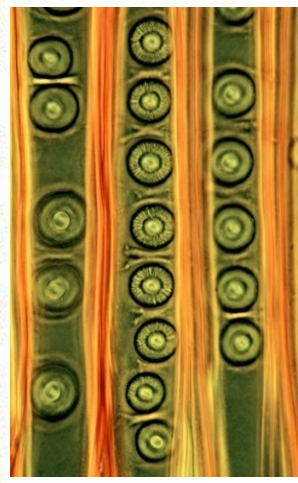

- zúžený uzavřený konec
- buněčná stěna
- spirální ligninové výztuhy
- otvory

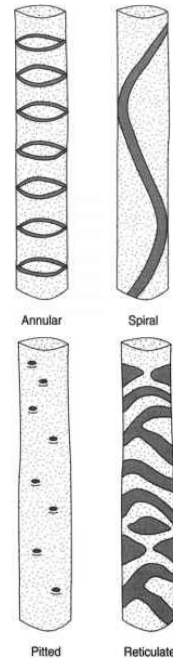

Tracheidy

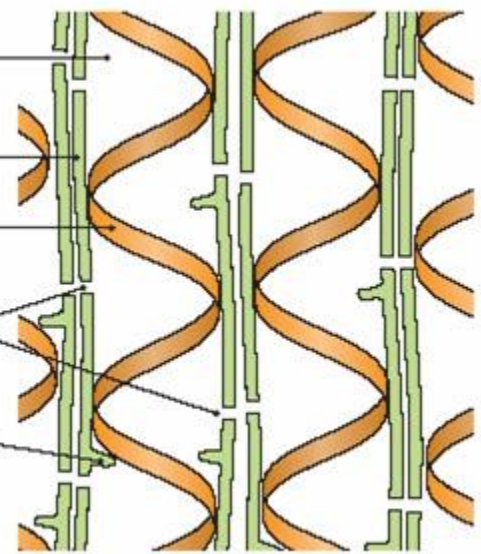
různé typy ligninových výztuh

tracheidy s dvůrkatými otvory u borovice

- prázdná dutina
- buněčná stěna
- spirální ligninové výztuhy
- otvory
- zbytky buněčných stěn před jejich rozrušením

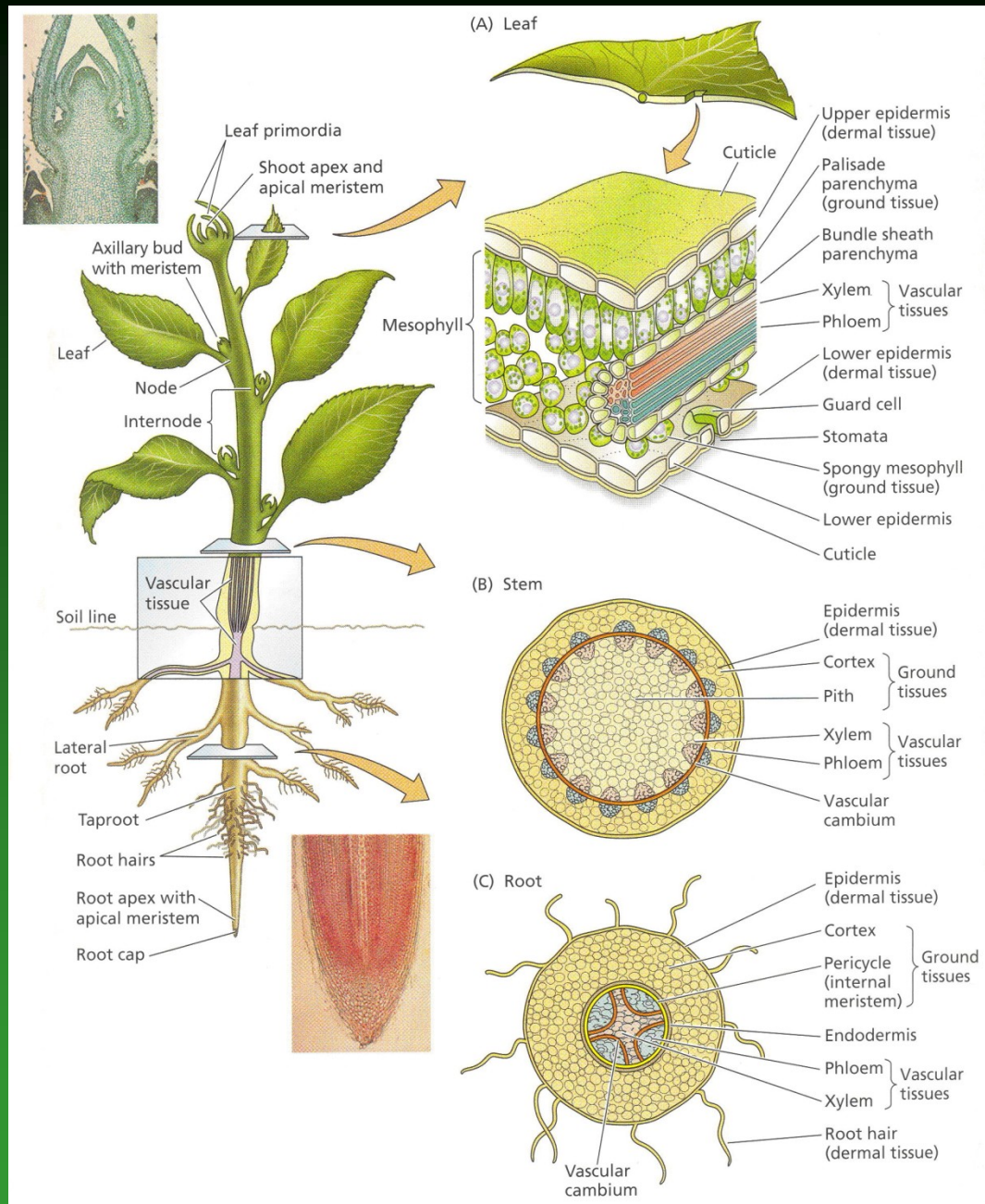

Tracheje

Terrestrializace vedla k evoluci složitějších pletiv a orgánů, tvořících tělo (cormus) cévnatých rostlin se 3 základními orgány:

1. kořen,
2. stonek,
3. listy,

Vyšší rostliny jsou proto někdy nazývány *Cormophyta*

Vztah mezi velikostí a vnitřní stavbou (popř. prostředím)

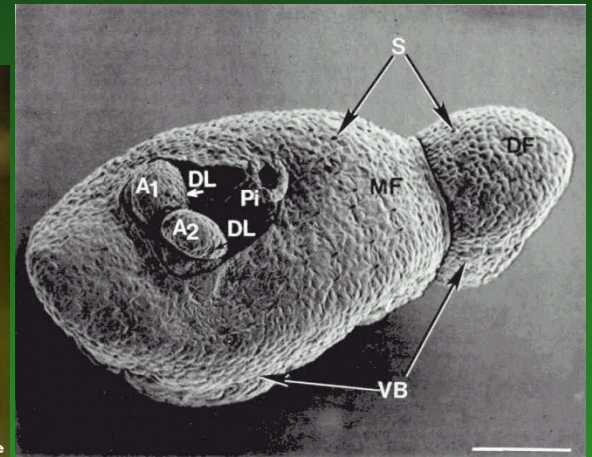
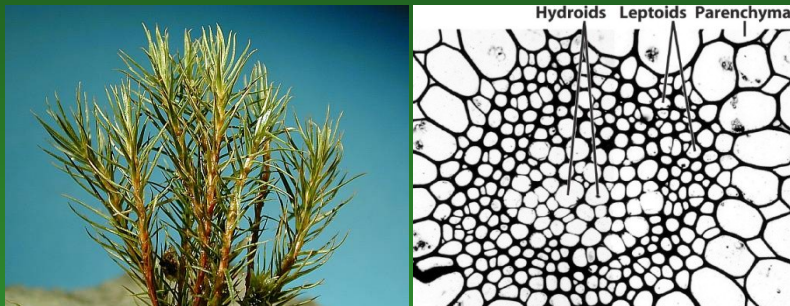
bezcévné rostliny

versus

cévnaté rostliny

Vzrůstem drobné mechy ve vlhkém prostředí „nepotřebují“ složitější anatomii. Avšak čím jsou větší, tím je jejich jinak jednoduchá anatomická stavba složitější.

Plavuně, kapradorosty a semenné rostliny při svých větších rozměrech složitější vnitřní stavbu potřebují. Ve vodním prostředí však mohou velikost zmenšit a jejich vnitřní stavba se může zjednodušit.

U největších bezcévných rostlin ploníků (čeled' *Polytrichaceae*) se vyvinuly téměř dokonalé cévní svazky s „xylemovou“ částí, tvořenou hydroidami a „floemovou“ částí, tvořenou leptoidami.

U nejmenších cévnatých rostlin okřehků (čeled' *Araceae*) umožnilo vodní prostředí jejich zmenšení, redukci počtu kořenů; nejmenší z nich *Wolffia microscopica* je tvořen v nekvetoucím stavu polokulovitými 1,5 mm bezkořennými tělísky téměř stecenného pletiva bez cévních svazků.

Rodozměna

Gametofyt = haploidní a pohlavní fáze rodozměny

Finální produkt = pohlavní buňky (gamety), vznikající v pohlavních orgánech (gametangiích):

v archeconiích   1 vaječná buňka (oosféra)

v antheridiích   mnoho obrvených spermatozoidů nebo nepohyblivé spermatické buňky

2. Jádra buněk gametofytu mají proti sporofytu poloviční obsah DNA v jádře, jsou haploidní (n).

Rodozměna

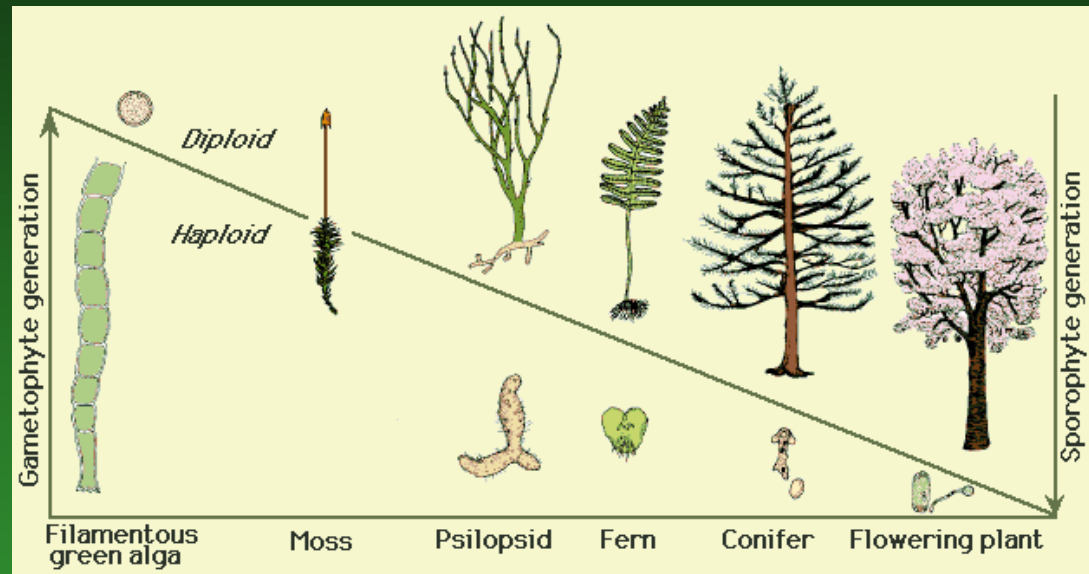
Sporofyt = diploidní a nepohlavní rodozměny

1. Finálním produktem spory (u výtrusných vyšších rostlin) nebo vajíčka a pyl (u semenných vyšších rostlin).
2. Protože sporofyt vyrůstá ze zygoty, tj. buňky vzniklé splynutím haploidních gamet odlišného pohlaví, je fází diploidní ($2n$), má oproti gametofytu dvojnásobný obsah jaderné DNA.

Diploidní sporofyt ve sporangiích (výtrusnicích) produkuje haploidní spóry, jejichž vznik je provázen redukčním dělením (meiosou), čímž se ve finále úroveň vrací zpět k haploidnímu stavu a kruh rodozměny se uzavírá.

Rodozměna

Podíl sporofytu v rodozměně u odvozenějších linií roste, zatímco podíl gametofytu klesá

I nejvíce redukovaný gametofyt u krytosemenných rostlin je tvořen více buňkami!

Dnes všeobecně akceptovaná antithetická (interpolační) teorie = ancestor vyšších rostlin po vzniku diploidní zygoty podstoupil meiozu. Dříve se myslelo, ancestor vyšších rostlin měl sporofyt a gametofyt rvnozně v životním cyklu zastoupený (= teorie homothetická, čili transformační) – jejím zastáncem byl i tvůrce telomové teorie Walter Zimmermann a u nás se podle ní učilo ještě před 20 lety.

Spóra vers. semeno

Obojí jsou to větší či menší tělíska tvořící klidové stadium rostlin, umožňující přežívání rostlin v nepříznivých obdobích sezóny a zároveň jsou efektivním prostředkem šíření rostlin v prostoru.

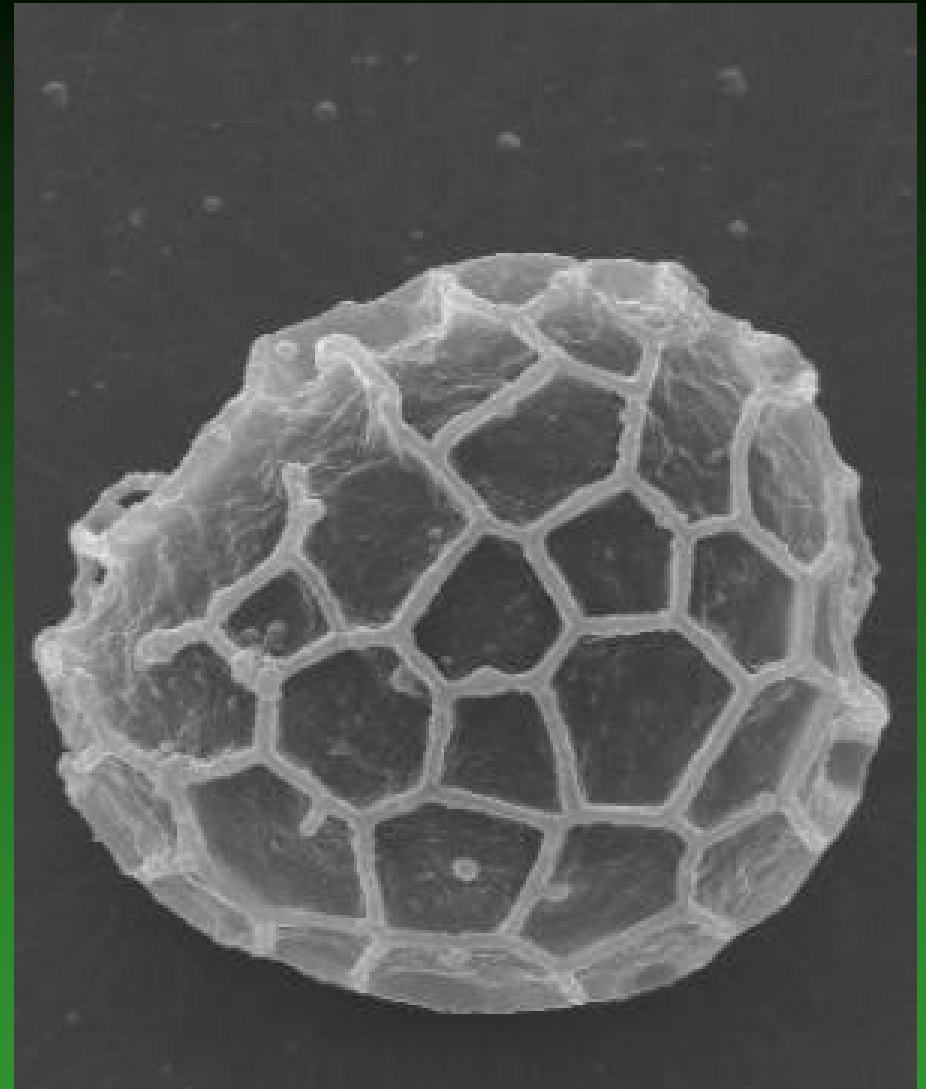
Spóra čili výtrus

jednobuněčné rozmnožovací tělísko

vzniklé meiotickým dělením v zárodečné vrstvě sporangia

Recentními výtrusnými vyššími rostlinami jsou

1. mechorosty *Marchantiophyta*
Bryophyta
Anthoceroophyta
2. plavuně *Lycopodiophyta*
3. kaprad'orosty *Monilophyta*

spóra *Lycopodium clavatum*

Spóry vyšších rostlin jsou uzpůsobeny k šíření vzduchem = mají povrch impregnován sporopoleninem (tím se liší od spór řas).

Semeno

mnohobuněčný rozmnožovací orgán

vzniklý z oplozeného vajíčka

na povrchu má osemení (testa)

uvnitř má živná pletiva (perisperm popř. endosperm) a zárodek (embryo).

Recentními semennými rostlinami jsou

4. nahosemenné a

5. krytosemenné.

